

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury

**Fakulta agrobiologie,
potravinových a přírodních zdrojů**

Holandské zahrady, jejich historická linie a návrh studie vzorové Holandské zahrady

Bakalářská práce

Autor: Natalie Hejhalová

Obor studia: Zahradnictví

Vedoucí práce: Ing. Miroslav Kunt, Ph.D

© 2023 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Holandské zahrady, jejich historická linie a návrh studie vzorové Holandské zahrady” jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne datum odevzdání

28.4.2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Miroslavu Kuntovi, Ph.D, za trpělivost, odborné a věcné připomínky, bez kterých bych bakalářskou práci nenapsala. Dále chci poděkovat svým rodičům, babičce za hlídání psa, sestře a příteli za obrovskou podporu, bez které bych nebyla tam kde jsem.

Holandské zahrady, jejich historická linie a návrh studie vzorové Holandské zahrady

Souhrn

Práce se věnuje zpracování naturalistického stylu v evropském, ale i světovém měřítku a věnuje pozornost názorům a pohledům na naturalistický styl světově uznávaných zahradních architektů. I když naturalistický styl je v současné době světově velice široce rozebírané téma, v české literatuře chybí v současné době jednotný pohled na stanovení pravidel, která přírodní zahrady vyžadují. Práce je tedy více zpracována na základě zahraničních architektů. Proplémem je, že literatura na tuto tematiku je velmi úzce vymezená na jednotlivé názory autorů na celou problematiku. Není zde širší pohled na věc, který by definoval celé naturalistické smýšlení.

V praktické části práce se autorka věnuje návrhu revitalizace rodinné zahrady v pražské části Hlubočepy, která se nachází na okraji Prokopského a Dalejského údolí.

Autorka se snažila přenést přírodní vzhled zahrad, které jsou tvořeny v Holandsku, do našeho prostředí a přizpůsobit jej našim podmínkám.

Autorka práce by byla ráda, kdyby se styl v České republice více zpopularizoval a hledělo se na důležitost podpory biodiverzity a udržitelnosti zahrad a výsadeb.

Klíčová slova: naturalismus, Holandsko, biodiverzita, hnutí Arts and Crafts, New perennial, Dutch wave

Dutch gardens, their historical line and design study of model Dutch garden

Summary

The thesis is devoted to the treatment of the naturalistic style in the European, as well as in the world scale and pays attention to the opinions and views on the naturalistic style of world-renowned garden architects. Although the naturalistic style is currently a very widely discussed topic in the world, the Czech literature currently lacks a unified view on the determination of the rules that natural gardens require. The problem is that the literature on this topic is very narrowly defined to individual authors' views on the whole issue. There is no broader view that defines the whole naturalistic mindset.

In the practical part of the thesis, the author deals with a proposal for the revitalisation of a family garden in the Hlubočepy district of Prague, located on the edge of the Prokopské and Dalejské valleys.

The author tried to transfer the natural look of gardens created in The Netherlands to our environment and adapt it to our conditions.

The author of the work would like to see the style become more popular in the Czech Republic and to see the importance of promoting biodiversity and sustainability of gardens and plantings.

Keywords: naturalism, Netherlands, biodiversity, movement Arts and Crafts, New perennial, Dutch wave

Obsah

1. Úvod	1
2. Cíl práce.....	2
3. Literární rešerše.....	3
3.1. Viktoriánský zahradní design.....	3
3.2. Jak naturalistická výsadba vznikala.....	3
3.3. Umělecko-řemeslné hnutí (Arts and Crafts).....	3
3.4. Biodiverzita	7
3.5. Zásady trvalkové výsadby.....	8
3.6. Novodobé trendy v naturalistické výsadbě.....	9
3.7. Trendy v České Republice	12
4. Zhodnocení podkladových údajů.....	14
4.1. Charakteristika řešeného území	14
5. Vlastní projekt.....	25
5.1. Technická zpráva	25
5.1.1. Sortiment	27
5.1.2. Řezopohledy/ vizualizace	29
5.1.3. Ekonomická rozvaha	33
6. Diskuze	35
7. Závěr	36
8. Seznam zdrojů.....	37
8.1. Použitá literatura	37
8.2. Použité internetové zdroje.....	38
9. Seznam obrázků a příloh	39

1. Úvod

Holandský zahradní sloh je založen na naturalistické trvalkové výsadbě. Tento typ výsadby je spojen s hnutím New Perennial, který se objevil na počátku 80. let ve 20. století. Druh této výsadby lze dohledat až k trvalkovým záhonům tvořeným na okrajích uměleckořemeslných zahrad, které byly popularizovány na konci 19. století hnutím Arts and Crafts. V práci se chci zabývat porovnáním trvalkové výsadby od konce 19. století až do současné podoby a porovnat historickou linii a možné odchylky, které se za tu dobu mohly vytvořit. Co to vlastně je naturalistická výsadba? Tento typ výsadby se odvíjí od divoké přírody, která nemá řád. Je zde kladen důraz na přirozenost výsadby. Je tu i možnost, že vychází z vědecké úrovně, kdy divoká rostlinná společenstva mají mezi sebou ekologické procesy a důležitou biodiverzitu. Jedná se pak o extenzivní výsadbu. Ale vychází i z estetického hlediska, například možným použitím divokých květin na místo vyšlechtěných hybridních odrůd. (Dunnett 2019)

Zahrada je chápána jako dynamický proces růstu a rozpadu s dílčími časovými cykly. Je kladen důraz na atraktivitu kompozice během celého roku, a to i v dekadentním období podzimního a zimního rozkladu: „Zahrada je umělecké dílo, které je neustále ve vývoji. ... Dostat to nejlepší ze zahrady znamená zamyslet se nad jejím cyklickým vývojem ...“ (Oudolf & Kingsbury 2005)

2. Cíl práce

Předpokládaný cíl práce je proniknout do historie naturalistického stylu, který je hojně využíván právě v holandské zahradní architektuře. Dále zjištění aktuálních trendů a jak se od doby vzniku změnil způsob výsadby a tvoření těchto zahrad. Specificky naturalistický styl, který aktuálně proniká čím dál více do podvědomí společnosti, začíná být populárním a hojně využívaným. Výstupem práce má být návrh rodinné zahrady, která bude splňovat podmínky naturalistického stylu a zahradu stylizovat do Holandské podoby, kterou požadují majitelé pozemku. Práce by měla přiblížit naturalistický styl a podpořit jeho tvorbu ve veřejné i soukromé výsadbě.

3. Literární rešerše

3.1. Viktoriánský zahradní design

Viktoriánské zahrady se skládaly velmi často z romantického krajinářského parku, který byl ideálem v 18. století a převažoval v módě i ve vyšších vrstvách v Anglii. Krajinné parky byly koncipovány do pastvin a kopcovitých svahů, které byly velmi malebné a příjemné na pohled. Byly pečlivě navrženy a do detailu promyšleny, aby šly se soudobým romantismem a navozovaly vznešený pocit přírody. (Bisgrove, 2008)

Příroda tedy nebyla ovládnuta zcela, ale byla přísně řízena, aby si zachovala idealizovanou a umělou divokost. Nově se však využívalo introdukovaných letniček v nepřírozených záhonových formacích. (Robinson & Darke 2009)

V zahradách byla však ovlivněna geometrickou a formální výsadbou. Díky urbanizaci a technologickému rozvoji bylo možné v mnohem větší míře pěstování exotických a nepůvodních druhů rostlin. Mezi 40. léty a 60. léty v 19. století dosáhla formální nebo také kobercová výsadba svého vrcholu popularity. Systém výsadby byl prostý, v zimních měsících byly záhony prázdné a poté byly zaplněny exotickými netrvalkovými rostlinami pěstovanými právě ve sklenicích. (Hobhouse 2004)

Exotické rostliny byly dováženy ze zemí britského impéria, po dovezení byly rostliny následně množeny a kříženy s jinými druhy za vzniku zajímavých hybridů, kteří dosahovali velmi bohatého a barevného efektu, což bylo velmi populární. Díky působení bohatosti a honosnosti byly tyto záhony statusem vysokého postavení ve společnosti. Záhony byly tvořeny i na veřejných místech přístupných veřejnosti, kdy projekty byly financovány viktoriánskými mecenáši. (Hitchmough 1997)

3.2. Jak naturalistická výsadba vznikala

Naturální styl u zahradního slohu nemá úplně předchůdce. Celý naturalistický ideál výsadby na Západě se začal objevovat na konci 19. století, kdy kniha Williama Robinsona z roku 1870 *The Wild Garden* byla považována za jeden z hlavních impulzů pro vznik. Toto dílo mělo velký vliv na další vývoj ideálu tohoto typu zahrad. Naturální sloh vznikl na základě hnutí Arts and Craft, které bylo znechuceno právě viktoriánskou Anglií, v níž byl kladen důraz na průmysl a pravidelnost. (Hobhouse 2004) Celé toto hnutí bylo založeno především na vnímání přírody takové, jaká je. Arts and Craft bojovali za nepravidelnost záhonů, kdy podle nich byla geometrie a pravidelnost v zahradách přežitkem. Velká část hnutí Arts and Craft se rozvíjela právě na území Holandska a Anglie. Samozřejmě zmínku o naturalistických perenniálních hnutích nalezneme i v Severní Americe. Hnutí se vyvíjela poměrně lineárně, ale přeci jen mezi nimi byly jisté rozdíly. Vnímání přírody zde v Evropě, kde byla příroda klidná a známá, přičemž vnímání přírody v Americe bylo takové, že příroda je zde nespoutaná a především neprobádaná. (Hobhouse 2004) I dnes samozřejmě najdeme rozdílné pohledy obecně na kulturu, a to například toto - "*Severoamerická perspektiva má stále paměť divočiny, evropská perspektiva je ponořena do zcela kultivované krajiny*". (Rainer & West 2015)

Naturalistická výsadba velmi úzce souvisela s řadou společenských trendů. Proč tomu tak bylo? Protože když se podíváme na celou historickou linii zahradní a krajinářské architektury i architektury samotné, můžeme si všimnout, jak se postupem staletí měnil víceméně celý pohled na přírodu a také přístup k ní samé. V některých obdobích se společnost přikláněla k přírodě a chtěla s ní být v souladu, ale v některých staletích a slozích pozorujeme odklon od přírody. Tudiž můžeme konstatovat, že velmi záleží na společenském trendu dané doby. Obecně člověk v dějinách chtěl dokazovat a především mít kontrolu nad přírodou, protože se člověk vnímal jako nadřazený všemu. Dnes můžeme tento trend pozorovat znovu. Vlídny a vnímavý přístup k přírodě je na ústupu a naopak stoupá agresivní přístup člověka. (Outdolf & Kingsbury 2013)

Příroda, jak ji vnímal Nigel Dunnett (2019), je rozdělena do dvou extrémů. Může být divoká, nebezpečná a ohrožující, kde se zahradní umění stává prostředkem jak kontrolovat přírodu a tvoří se formálnost. Na druhou stranu je vnímána také jako vlídná, tajemná a krásná. V tento moment zahradní umění pouze umocňuje její neformálnost a celkovou atmosféru přírodního rázu.

3.3. Umělecko-řemeslné hnutí (Arts and Crafts)

Již v 50. letech 19. století vznikalo nové hnutí, které se tehdy formovalo. Předními zakladateli byli umělecký kritik John Ruskin společně se spisovatelem a umělcem Williamem Morrisem a Gertrude Jekylls. (Raizman 2010)

Díky přelidněným městům a mechanizaci veškerého okolí si představitelé začali uvědomovat důležitost návratu k přírodě. Požadovali tedy celkový návrat k tvorbě předindustriálních metod, důvodem bylo jak sociální rozpoložení, tak samozřejmě estetické. (Raizman 2010)

Jasných obrysů začalo hnutí nabírat nejvíce v 80. letech 19. století, kdy spojovalo již umění, architekturu a řemeslo. Můžeme pozorovat rozmach do počátku první světové války. (Hitchmough 1997)

Uměleckořemeslná zahrada měla obrovský vliv na anglické zahradní umění. Rovnováha mezi formální strukturou a iluzorním nepořádkem vytváří dojem stylizované přírody ve zvládnutelné podobě a stala se jádrem oblíbeného zahradního motivu, který se rozšířil po celém světě. (Outdolf & Kingsbury 2013) Přestože od doby vzniku zahradního motivu došlo ve společnosti k velkým změnám, Hitchmough (1997) tvrdí, že

některé základní hodnoty jsou pro ty, kdo dnes vytvářejí zahradu inspirovanou uměním a řemesly, často stejné. Podle Hitchmougha je tento motiv stále oblíbený u střední třídy, která v sobě skrývá touhu uniknout z města k jednoduššímu životu na venkově a cení si divokých květin a tradičních kultivarů a která usiluje o zachování znalostí starších řemesel a stavebních tradic, jež jsou vnímány jako mizející.

John Ruskin (1819-1900) si cenil ruční řemeslné práce, ve svých dílech o řemeslech hovořil jako o druhu nástroje duchovní osvěty. (Raizman 2010). Podle jeho názoru byl viktoriánský styl designu důkazem nevkusů a šlo prý o vulgární nadbytek obyvatel měst a obyvatel vyšší třídy. (Hamilton & Simmons 1998). Rozhodl se tedy tuto situaci změnit a začal prosazovat a tvořit uměleckořemeslné zahrady. (Hitchmough 1997)

William Morris (1834-1896) společně s architektem Philipem Webbem (1831-1915) navrhl rezidenci Red House, kterou dokončili 1860 v Bexleyheath. Stavba byla postravena industriálním stylem z červených cihel, inspiraci brali ve středověké stavební tradici. Šlo o jednoduchou, ale velmi vkusnou budovu, která dbala na soulad s místními podmínkami a kulturou. (Fazio & Wodehouse 2013) K domu byla navržena zahrada, která exteriérově i interiérově ladila a design se navzájem netloukl, přestože dům byl asymetrický a zahrada byla vytvořena symetricky. Zahrada sklídila úspěch kvůli spojení a převedení středověkého ideálu do zahradního designu s tím, že Morris dokázal zpopularizovat jednoduchý anglický rostlinný materiál. (Petts 2008) William Morris si zakládal na tom, aby na pozemku bylo zachováno co nejvíce původních stromů. Zahradu tedy rámovaly místní vrby a lísky, které tím vytvořily přírodní živý plot. (Hamilton & Simmons 1998)

Podle Wendy Hitchmoughové (1997) je celý vztah mezi zahradou a domem složitý, ale měl zásadní vliv na hnutí Arts and Crafts. Dle ní byl projekt význačným idealistickým vizí, jak znovu propojit přírodu a umění s každodenním životem lidí.

Obr. 1 The Garden Snug at Red House (zdroj: viz kap. 9)

Morrisův ideál pro tvorbu vycházel ze středověkého motivu zahrady hortus conclusus. Zahrada by tedy měla být ohraničena buďto živým plotem, stromy, záhony a uvnitř zahrady nalezneme cestičky, které jsou uspořádané do rovné a symetrické struktury. (Hamilton & Simmons 1998) Pracuje se zachováním specifičnosti místa a pokouší se zachovat celkovou atmosféru místa. Používá jednoduché a nenáročné rostliny, které jsou i produktivní a užité. Klade důraz zvláště na ovocné stromy. (Hamilton & Simmons 1998)

Obr. 2 Hortus conclusus (zdroj: viz kap. 9)

Jedním z dalších, kteří velmi výrazně a hlasitě odporovali viktoriánskému způsobu výsadby, byl Williams Robinson (1838 -1935). Robinson vydává svou první knihu *The Wild Garden*- první vydání v roce 1870. Robinson navrhuje víceméně veškeré zahradnické manýry tehdejší doby a způsobuje tím značné kontroverze. Ačkoliv například Gertrude Jekyll patřila mezi jeho nejvěrnější zastánce, její přítel a známý architekt Edwin Lutyens popsal Robinsona jako „foozle-headed old bore“ (volně lze přeložit jako „starý pomatený vrták“) a uznávaná zahradnice Theresa Earle nazvala Robinsonovu divokou zahradu „bludem draze vykoupným potem“. (Plumptre 1993) Nešlo o prvního ani posledního odpůrce viktoriánského stylu výsadby, ale byl velmi známý díky svým publikacím v knihách a časopisech. (Hitchmough 1997) Záměrem Williama Robinsona je vytvoření divoké zahrady a tím umožnění vstupu exotických vytrvalých rostlin do výsadeb a zahrad tehdejší doby, zde pro ně však ještě tou dobou nebylo místo. Divoká zahrada v jeho pojetí se nezaměřuje na autochtonní taxony, přestože ty zde mají také svůj prostor, ale klade důraz právě na nově introdukované rostliny. „The term Wild Garden is applied to the placing of perfectly hardy exotic plants in places where they will take care of themselves.“ (Robinson 1903)

Robinson své ideály přetavil přímo ve vegetačních prvcích a zahradní formaci. Jako první zpracovával travnaté plochy, které v dobových zahradách byly konzervativní a sterilní, tuto praxi Robinson odmítá. Místo těchto travin lobbuje za volné používání cibulnatých a hlíznatých rostlin v trávnicích. Cibulnaté rostliny jsou časné jarně kvetoucí a přesunul je ze záhonů do méně sečených částí trávníků. Zde odkvetou dřív než přijde první sekání trávniku. Cibuloviny také využívá do podrostové výsadby ke dřevinám. (Křesadlová & Vilím 2009)

Robinson zastával nový druh zahradní filosofie, která měla práci v přírodě a s přírodou zahrnovat a neměla být soukáná do geometrických tvaru, které jsou nepřirozené. Základem jeho zahrad a projektů byly rostliny, které byly odolné. Šlo i o exotické druhy, nadržel se sortimentem tolik konzervativně jako Morris. Exotické druhy měly možnost se volně šířit a růst v již existujícím přirozeném prostředí. (Hobhouse 2004) Ve své publikaci *The Wild Garden*, která byla velmi populární, upozorňuje na zanedbané okraje zahrad, které právě hraničí s loukami a lesy nebo houštinami. Zde chtěl Robinson promíchat stromy a keře s odolnými trvalkami a cibulovinami. Tím to způsobem je chtěl naturalizovat tak, aby se rozšířily a vytvořily právě neformální výsadbu a příroda se tak podílela na vývoji okraje zahrady. Zároveň zastával názor, že by zahrada blíže k domu měla udržovat určitou hosnotu a formálnost. Robinson jednou napsal; *"Divoké zahradničení by mělo jít ruku v ruce s důkladnou kultivací základních záhonů květinové zahrady kolem domu a s jejich osázením rostlinami [...] jako je čajová růže a karafiát - [...] pro které je nezbytná bohatá půda a péče a často i ochrana."* (Robinson 1983[1870])

Zásadní osobností v hnutí Arts and Crafts byla ovšem Gertrude Jekylls (1843-1932), ta povýšila zahradnictví na umění. Vytvořila tím nedílnou součást Arts and Crafts. (Hitchmough 1997) Jekylls byla umělkyní, díky čemuž měla výborný cit pro kombinaci barev, který je velmi známý. Byla také spisovatelkou a vášnivou zahradnicí. Během uměleckého vzdělávání se seznámila s Johnem Ruskinem a Williamem Morrisem. Zkoušela různá řemesla od stříbrnictví, řezbářství až po vyšívání. Trpěla vadou očí a tím pádem se pro ni tyto koníčky staly příliš náročné, protože byly náročné na oči kvůli detailům. Rozhodla se tedy pro zahradnictví, které pro ni nebylo tolik náročné. (Jekylls & Weaver 1996[1912])

Byl pro ni inspirující svou filosofií Williams Robinson v časopise *The Garden*, pro který později psala. Exotické rostliny i klasické trvalky, které propagoval Robinson ve své knize *The Wild Garden*, se staly pro Jekylls základními kameny v její zahradní tvorbě. I ona používala způsob naturalizace, kdy se cibuloviny a trvalky daly na samotný okraj zahrady, kde se volně rozrůstaly. Tím, že studovala s Morrisem, kladla důraz na velmi podobné hodnoty. Tedy kladla důraz na lokalitu a díky ní vycházela z vnitřních vlastností a podmínek místa, aby vše působilo přirozeně.

Gertrude Jekylls ve spolupráci s architektem Edwinem Lutyensem navrhla v rámci jejich spolupráce přes sto zahrad. Jejich spolupráce trvala od počátku 90. let 19. století až do první světové války. (Hitchmough 1997) Edwin Lutyens navrhoval silné, základní architektonické stavby s terasami, osami, zdívem a pergolami. Přísná geometrie byla protkána Jekyllsovou pečlivě naplánovanou vegetací se závěsy popínavých rostlin. a naturalistickými trvalkovými obrubami. Tento styl vešel ve známost jako cottage garden, což odráží idealizovaný obraz tradiční a nenáročné anglické venkovské zahrady (Hobhouse 2004). První projekt s Lutyensem byla Jekylls zahrada a zahrada Munstead Wood. Pozemek byl svažité a půda byla písčítá, takže podle toho se i vybíral rostlinný sortiment. (Van Valkenburgh 1987)

Obr. 3-4 Munstead Wood, (zdroj: viz kap. 9)

Obr. 4

Přesto, že realizace byla velmi obtížná, podařilo se vytvořit všestrannou zahradu s typickými prvky již zmiňovaného chalupářského stylu- Cottage garden. (Robinson & Darke 2009) Pozemek byl z větší části tvořen lesní zahradou a na okraji pozemku byly cesty, které byly ohraničeny živými ploty a zdmi. Před zdmi z lomového vápence byl vytvořen trvalkový záhon dlouhý skoro padesát metrů, který byl složen ze složitého barevného schématu. Na formální část záhonu navazoval trávník, který ohraničil upravenou lesní zahradu. Do lesíku vedlo několik cestiček, které dílu vdechly neformální ráz. Díky cestičkám lemovaným naturalizovanými rostlinami a filosofi Robinsona došlo tímto způsobem ke zjemnění přechodu mezi samotnou zahradou a lesní zahradou. Pracovala především s rostlinami s růzovofialovým květem a tmavě zelenými listy. Ve výsadbě nalezneme i stálezelené rostliny. (Jekylls & Weaver 1996[1912])

Jekylls právě díky svému citu pro kombinaci barev a tím, že byla výtvarnicí, dokázala tvořit neuvěřitelné záhony. Dokázala vytvořit krásný a přirozený přechod mezi chladnými a teplými odstíny. Brala v potaz i průběžnou změnu během ročních období a celkový cyklus trvalek. (Hitchmough 1997) Trvalky aranžovala především do bylinných lemů, které zasadila do podlouhlých obdelníkových záhonů do pozadí, jako například živý plot nebo zed'. Na místo toho, aby trvalky vysazovala do rovnoměrně rozmístěných skupin na záhonech, do tzv. blokové výsadby, kombinovala je do podlouhlých pásů - snosů, což je v Jekyllsově díle opakující se stylistický postup. (Jekylls 1995) Díky různým tvarům a její schopnosti kombinovat se výsadba jevila velmi různorodě v závislosti na pozici diváka v zahradním díle. Výhodou těchto záhonů je jednoduchost v jejich údržbě. (Oudolf & Kingsbury 2013)

Ikdyž tento zahradnický ideál byl velmi populární, samotné hnutí bylo do jisté míry neúspěšné. Hnutí mířilo na cílovou skupinu dělníků a u těch se tento styl neuchytil. Například firma Williama Morrise bylo příliš drahá a stala se známkou dobrého vkusu pro střední třídu. Celý ideál uměleckořemeslné zahrady se zrodil z nostalgie k romantizující době a době spojené s přírodou. Zahrady byly určeny pro soukromé potěšení narozdíl od viktoránské doby. I dnes je tento styl výsadby a tvorby zahrad u zahradníků oblíbený.

Uměleckořemeslné hnutí nepřineslo změny, které propagovalo. Zahrady byly sice jednodušší a méně marnotratné, než viktoriánský model výsadby, ale to neznamená, že byly automaticky levné. V zahradách u domků navržených Edwinem Luytensem a Jekyllsovou byly sice obytné domy relativně malé, ale jejich zahrady byly často větší. Styl Arts and Crafts se stal spíše buržoazní módou, než socialistickým snem a při všem, co hnutí řemesel představovalo, byly zahrady financovány ze zisků průmyslového kapitalistického systému. (Hitchmough 1997)

3.4. Biodiverzita

Co je to biodiverzita? Z obecného hlediska jde o rozmanitost živočichů ve všech formách. Patří sem jak druhy, tak i genetické variace a také vzájemné vztahy mezi živými organismy. (Morand & Lajaunie 2017)

Cílem přírodních zahrad je také kromě jiného, poskytnutí vhodných podmínek pro útočiště nebo výskyt různých voně žijících živočichů od ježků až po hmyz jako jsou třeba včely a motýli, které zahradě dodávají nádech a správnou atmosféru.

Když se plánuje výsadba vegetace, je cílem, aby zahrada byla co nejpřirozenější a výsadba se tedy přizpůsobila všem působícím podmínkám, které v dané lokalitě panují. Inspiraci pro vytvoření díla bereme hlavně z okolních podmínek, může se jednat např. o močály, přílehlé lesy, háje či vodní plochy. (Sedláček 2012)

Pro vytvoření ideálních podmínek je důležité nevyužívat syntetická hnojiva ani pesticidy. Pokud je to nezbytné, je možné sáhnout po prostředcích, které jsou povoleny pro ekologické zemědělství, ale i s tím by měl být člověk opatrný. (Lavelleovi 2010) Biodiverzitu v zahradě podpoříme různými stupni vegetace - travní porosty, popínavé dřeviny nebo keře apod. Díky rozdělení zahrady do různých výškových stupňů jsou obývána rozmanitou faunou. (Lavelleovi 2010)

Při tvorbě lučního ekosystému v naturálních zahradách poskytneme vhodné podmínky pro rozmanité formy života v něm. Pokud pro tuto formu není v lokalitě prostor, kombinují se přírodní trávníky s květinovými ostůvky. Přírodní trávník je složen ze směsí různých trav a alespoň pěti druhů bylin, které mohou být následující *Bellis perennis*, *Achillea millefolium*, *Ajuga reptans* apod. Tato vegetace se seče v různých obdobích v roce i s rozdílnou četností, a to s cílem podpory rostlin a společenstev. Pro nízkou vegetaci provádíme seč v krátkých intervalech, díky čemuž podporujeme výskyt ptactva, který prostor využije pro lov. Některé části lze nechat zcela ležet ladem, tím podpoříme výskyt hmyzu. Pro další výskyt hmyzu se můžeme zaměřit na výsadbu medonosných rostlin. Luční louky se z pravidla sekají nanejvýš třikrát do roka a pokud se jedná o travní směs s květinovými ostrůvky, u těch provedeme seč dvakrát až třikrát do roka.

Volně rostoucí keře na okraji pozemku, které v zahradě slouží jako živý plot, jsou perfektním útočištěm pro živočichy. Působí jako skvělá napodobenina husté výsadby v lese. (Sedláček 2012)

K dalším prvkům naturálních zahrad patří "divoká zákoutí". Jde o prostor, kde se vyskytují plané nebo i léčivé rostliny, které se na zahradě přirozeně uchytily a rostou zde volně. Místo není sečené v průběhu roku, jde o divokou část zahrady, do které nezasahujeme. (Lavelleovi 2010) Zajímavým doplňkem zahradního designu mohou být kamenné zídky, dřevo nebo vodní plocha. Vytvoříme tím skvělé útočiště. Hromada mrtvého dříví, pařezy nebo i staré odumřelé stromy, které působí tajemně, jsou perfektní místem pro výskyt a podporu biodiverzity brouků. Jinou možností, která je výbornou alternativou, je vytvoření tzv. broukoviště nebo také loggery. Je to skupina kmenů, pařezů nebo větví zakopaných z části v zemi, ale mohou být i položeny. Vytvořením vzniká prostor pro organismy vázané na rozklad organické hmoty. Používané dřevo je z listnatých stromů, protože je tvrdé a vydrží. Pokud do kmenů vyhloubíme otvory, mohou se sem nastěhovat i včelstva. (Plesník 2004)

Včelstva v zahradě lze podpořit také pořízením malých úlů, které neslouží k užitkovosti a produkci medu, ale pouze jako útočiště pro divoké včely. Dalším způsobem, jak podpořit rozvoje života v zahradě, je výsadba medonosných rostlin, které včely nalákají do zahrady a vytvoří se tím velmi příjemný efekt bzučícího okolí, které působí pozitivně i na psychiku. (Gaston & Spicer 2004)

Obr. 5 Hmyzí hotel (zdroj: viz kap. 9)

3.5. Zásady trvalkové výsadby

Je mnoho způsobů, jak sestavovat trvalkovou výsadbu. Dvě tradiční a hojně používané zásady jsou výsadba bloková a výsadba trsová. Trvalky mají působnost pohromadě, ale v samostatných skupinkách. Hnutí New Perennial využívá dvě nové zásady, ty jsou spojené spíše s volnějším mísením skupin trvalek. (Kleinz 1999)

„Zahradničení v souladu s přírodou zahrnuje výběr rostlin, které nejen dokážou prospívat v podmínkách dané zahrady, ale budou růst společně s poměrně malou potřebou péče zahradníka ... Vyžaduje malé nároky na péči, neboť není založena, aby vzdorovala přírodě, ale aby s ní spolupracovala na základě pochopení přírodních procesů.“ (Kingsbury 1996)

První zásada New Perennial je zásada náhodného uspořádání, které je odvozené z přírodního lučního stylu šíření směsí semen. Druhým stylem je napodobování rostlinných společenstev. Jde o spontánní a přirozený vzhled, jehož cílem je napodobování výsadby podle pečlivě naplánovaných rostlinných společenstev. (Oudolf & Kingsbury 2013)

Piet Oudolf například dlouhodobě používá systém, kde se skladby skládají ze 70 % ze strukturních rostlin (strukturně silné rostliny, které jsou patrné po většinu vegetačního období) a z 30 % z výplňových rostlin (strukturně slabé rostliny, které se pro své vlastnosti využívají především na začátku vegetačního období). Prvky pak sestavuje podle různých metod, pracuje s květinami buď jako s jednotlivci nebo celými skupinami. Tyto prvky rozestaví poté opakovaně, podle určitého rytmu anebo s volnějším rozmístěním, kdy rostliny jsou propleteny dle principu prolínání. Výhoda takto uspořádaných blokových a cestových výsadeb je poměrně snadná manipulace v záhonu, protože je pak jasné, kdy je záhon zaplevelen. (Oudolf & Kingsbury 2013)

Vytvořením cestiček vzniká dle Kingsburyho kompromis při vytváření méně sofistikované výsadby, protože výstavbou cestiček vzniká vizuální dojem vzájemného mísení a zároveň mohou být výsadby racionálně obhospodařovány. (Oudolf & Kingsbury 2013)

Při komponování záhonu dle barevnosti bylo v zahradách Arts and Crafts běžné, že hnutí využívalo zásad Gerty Jekylls, které se týkaly právě barevnosti a forem tvorby záhonů. Noel Kingsbury tvrdí, že současné hnutí hledá jiné faktory a prvky, kde jsou důležitější strukturou tvary listů, struktura použitých rostlin a celoroční požitek z vytvořené výsadby. (Oudolf & Kingsbury 2013)

3.6. Novodobé trendy v naturalistické výsadbě

Narozdíl od uměleckého řemesla, které je uzavřeným obdobím stylistických dějin, je současné naturalistické hnutí perennial velmi živé jak v diskusi, tak v praxi. To znamená, že neexistuje shoda na tom, co toto hnutí definuje, jelikož se historie píše dodatečně a je tedy dnes obtížné rozlišit, které prvky budou mít skutečný vliv. Holandská vlna, naturalistický styl zahradničení, který vznikl v Nizozemsku a který poprvé pojmenoval švédský zahradník Rune Bengtsson, si získal oblibu nejen v Nizozemsku, ale i v dalších zemích západní a severní Evropy, například ve Velké Británii. V čele tohoto hnutí stojí osobnosti jako Henk Gerritsen, Piet Oudolf a Ton ter Linden. Přestože je tento styl někdy označován jako naturalistická výsadba, jedná se spíše o jakési abstrahování přírodních společenstev než o jejich doslovné ztvárnění. Důležitým rysem tohoto stylu je biodiverzita a záměrná hojnost tvarů, textur a barev, které je dosaženo především prostřednictvím trvalek. (King 2006) Dalším problémem, který se v probíhající hnutí objevuje, je, že neexistuje ani jednotný názor na to, jak jej nazývat. Holandská vlna, nová vlna, prérijní styl a nové trvalkové výsadby jsou existující pojmové varianty a zdá se, že holandská tvorba spojuje smysl pro architektonickou strukturu britské tradice Arts and Crafts s holandskou láskou k rostlinám. Proto nám kombinace pravidelných geometrických tvarů a neformálních trvalkových výsadeb připadá povědomá. (Kingsbury 2010)

Holandská vlna je nejstarší název hnutí. Podle Henka Gerritsena tento pojem vymyslel Rune Bengtsson, zahradník a vedoucí výzkumu na SLU Alnarp, na počátku 90. let 20. století. (Slávik 2020) Výraz odkazoval na skupinu nizozemských zahradnických laiků pod vedením Pieta Oudolfa, které v 80. letech 20. století spojoval zájem o trvalky. Prudký úbytek planě rostoucích rostlin v nizozemské krajině, využívaných ve prospěch zemědělství a městské zástavby, vedl k rostoucímu zájmu o výsadbu původních planě rostoucích rostlin v zahradách. Komerčně dostupné trvalky byly vnímány jako přešlechtěné, zatímco pokusy o výsadbu planých rostlin v zahradách nepřinášely žádoucí efekt - nenáročným planým květinám se lépe dařilo na větších plochách, než je prostor, který je obvykle k dispozici v soukromých zahradách. Kromě toho se vyskytly problémy s tím, že planě rostoucí květiny neprosplávaly v příliš výživné půdě zahrad. Na trhu tak vznikla mezera, kterou zaplnila školka Anji a Pieta Oudolfových v nizozemském Hummelu. V 80. letech 20. století se manželé specializovali na šlechtění trvalek s poněkud méně nenápadným vzhledem než jejich divoce rostoucí protějšky, které byly zároveň spolehlivé a stabilní při pěstování. (Oudolf & Gerritsen 2003) Holandská vlna se později stala známou jako výsadba nové vlny, ale stále byla do značné míry spojována s holandským hnutím, kde se Piet Oudolf stal jakousi stálou hvězdou. (Spencer 2015)

Konkrétní příklady povedených projektů přímo v Holandsku je Grebbeberg Vršek Grebbeberg, který je spíše teréní vlnou, velmi dobře a výrazně vystupuje z Holandské provinatého terénu. Právě kvůli svažitosti se zde dochovala přírodě velmi blízká lesní společenstva v jinak zemědělsky intenzivní okolní krajině. Les je přístupný v sérii drobných architektonických prvků (Michael van Gessel), které zjednodušují pohyb pozorovatele v terénu, díky práci s terénem se zde nabízí výhledy do okolní krajiny. Kvůli neupravenému vzhledu dochází ke sjednocení. Vrchní část je propojena cestičkami, schody a zakončena vyhlídkami na krajinu. Do okolní vegetace se žádným způsobem nezasahovalo. Waterpark Het Lankheet je dalším dílem, které bych vyzdvihla. Jde o ekologický projekt, který má i vzdělávací funkci a jsou zde i rekreační možnosti. Nachází se na východě Nizozemska, projekt je zaměřený na čištění vody ve velkých kořenových čističkách. Lokalita je využívána jako ekopark, do kterého jsou přidávány nápadité vodní prvky, lávky a upomínkové tabule. V Holandsku je většina území využívána extenzivním hospodařením, nebo jsou zde volně rostoucí lesní porosty, a nebo je území ponechána přírodním pobřežním porostům. (Ondráček 2014)

Prérijní styl výsadby využívá jako zdroj inspirace severoamerickou prérii, která ovlivnila zbytek současného hnutí přírodních výsadeb. Travnaté porosty jako krajinný vzor zahrnují například také stepi a louky a vyznačují se vysokou druhovou rozmanitostí, protože se vyvíjely po dlouhou dobu na stejném místě (často s pravidelným narušováním například pasoucími se zvířaty) a vytvářejí tak stabilní rostlinná společenstva. Jsou význačná nízkým porostem s otevřeným charakterem, který je tvořený především různými bylinnými trvalkami a travinami. Travní porosty se vyznačují velkým měřítkem, kdy je pozorovateli umožněno se rozhlídnout po rozsáhlých plochách. Tento efekt se obtížně převádí do menších výsadeb. Naopak přirozené a nepravidelné rozmístění rostlin spolu se sezónní květenou z něj může učinit účinný a užitečný stylistický prostředek. (Rainer & West 2015)

Dle spisovatele Noela Kingsburyho (2018), který působí v Británii, vznikl termín New Perennial planting podle názvu jeho knihy The New Perennial Garden, která vyšla v roce 1996. Od té doby se tento pojem těší stále větší oblibě, i když se zdá, že se používá s jistou neochotou. Sám Kingsbury uvádí, že "přezdívka 'New Perennial' je beztak "otravná", čímž naráží na skutečnost, že termín se slovem "nový" v názvu rychle přežije a omrzí. Nigel Dunnett, označovaný za průkopníka současného přírodovědného hnutí, tvrdí, že New Perennial planting se dnes stal rozmělněným termínem, protože se bezstarostně používá v mnoha různých kontextech za předpokladu, že každý chápe, co znamená. Dunnett se domnívá, že New Perennial je spíše zastřešující termín, v němž jsou různé varianty naturalistického ideálu výsadby házeny do jednoho pytle. Přestože vznikly různé terminologie a metody, mají společné pouze fakt, že jejich zahradní a krajinářská tvorba čerpá inspiraci a poznatky z přirozeně se vyskytujících rostlinných společenstev. (Dunnett 2019)

Hnutí prošlo modernizací v 80. letech 20. století, kdy se zrodilo právě New Perennial. Celé 20. století se vyznačovalo modernistickou érou, ve které prošlo naturalistické hnutí regresí. Právě zahradní modernismus byl ve velkém kontrastu se sentimentálními a tradicionalistickými prvky, se kterými pracovalo hnutí Arts and Crafts. S průlomem funkcionalismu ve 20. letech 20. století se zvýšily požadavky na světlo a vzduch. v bytových stavbách, což mělo vliv na zahradní umění. Domy v parcích, kdy se mezi budovami budují racionální zelené plochy, se staly velmi důležitými položkami a položily základ urbanismu pro velkou část 20. století. Tendence pro tento typ výsadby se rozmohl v 50. až 70. letech po Evropě, kdy přilehlou plochu domů tvořily travnaté plochy, kmenové stromy a uniformní keřové porosty. Keře byly vysazovány ve velkých

monokulturních blokových výsadbách, které byly racionální a snadno udržitelné, ale byly také vizuálně monotónní. (Oudolf & Kingsbury 2013) Keřová výsadba byla kombinována s užasnými výsadbami letních květin, které byly ztělesněním veřejného zahradnictví, ale které jsou velmi náročné na zdroje a záhonu poskytují efekt pouze velmi omezenou dobu v letních měsících. (Dunnet & Hitchmough 2004)

Popularita naturalistických trvalkových výsadeb ve 20. století poklesla, ale zcela nezmezila. V Nizozemsku se objevil holandský modernismus, styl který byl spojen zejména s nizozemskou zahradní a krajinářskou architektkou Mien Ruysovou (1904-1999). Obdobně jako hnutí Arts and Crafts kombinovala Ruysová architektonický geometrický rámec s neformálními výsadbami. Inspirovala se německým školkařem a designérem Karlem Foersterem (1874-1970), známým svým naturalistickým zahradním uměním, který byl opět silně ovlivněn Williamem Robinsonem. (Dunnett 2019) Narozdíl od zbytku modernistického zahradnického hnutí, jež využívalo především dřevinný rostlinný materiál, Ruysová vytvářela trvalkové výsadby vyznačující se jednoduchostí a přehledností, inspirované designovým jazykem hnutí Bauhaus. Měla socialistické politické názory a po druhé světové válce se od navrhování soukromých zahrad přesunula k práci na parcích a další veřejné zeleni. (Oudolf & Kingsbury 2015)

Dalším významným a blízkým představitelem z Evropy je Němec Henk Gerritsen, který říká: „*what is straight, should be curved, what is curved, should be straight*“. Zastává názor, že v zahradě má být kontrast křivek a přímých linií. Ve svém díle zahrada Priona se tímto pravidlem řídil a je zde jasně viditelný kontrast mezi liniemi, které se v zahradě nacházejí. Dalším jeho přesvědčením je striktní nepoužívání chemie v zahradní výsadbě. Rostlinný materiál, který nedokáže bez chemie v zahradním díle přežít, pro něj nemá přínos a je pro něj nevhodný. (The Priona garden 2014) V Německu můžeme nalézt díla naturalistických zahrad a výsadeb v mnichovském Westparku, kde stojí převážně Rosemarie Weisse (1928–2002). Záhony jí vytvořené jsou umístěny ve volné přírodě novodobého krajinářského parku a navazují na dřevitá společenstva zcela přirozeně a postupně. Zahrada Hermannshof ve Weinheimu je pro změnu spojena se švýcarským zahradním architektem Ursem Walserem (*1944), kdy v současnosti na jeho práci navazuje Cassian Schmidt. Rostliny jsou zde vysazovány s ohledem na jejich adaptabilitu a vhodnost použití na stanoviště. Cílem je snížení nákladů na údržbu výsadby a důraz je také kladen na vizuální přirozenost výsadby. Přestože není jasné, co přesně je *Nový německý styl* a co znamená, může se přinejmenším konstatovat, že narozdíl od Holanďanů, kteří mají *Dutch Wave*, kladou Němci zřejmý důraz na své tradice a na ekologickou přijatelnost. (Hermann 2002)

Když styl výsadby a požadavky na rostliny srovnáme s předešlými hnutími, nejde o nový převratný názor, jak správně používat rostliny ve výsadbě. Jde hlavně o pokračování v osvědčeném způsobu výsadby. Tento způsob se v Německu rozvíjí minimálně od konce druhé světové války. Slovo *nový* v termínu *New Perennial Garden*, tak lze chápat spíše jako marketingové označení o kterém mluví i Kingsbury. (Hanzen & Huxmann 2014)

Nigel Dunnett (2019) rozděluje současné naturalistické hnutí za účelem jeho popisu na tři hlavní větve: impresionistický, modernistický a technokratický naturalismus. Toto dělení má určitý pedagogický smysl, neboť identifikuje extrémy, mezi nimiž se hnutí *New Perennial* pohybuje a zdůrazňuje jejich výhody a nevýhody.

Podle Dunnetta (2019) je impresionistický naturalismus nejstarší z větví, vycházející především z učení Williama Robinsona a Gertrudy Jekylls. V centru stojí umělecké zahradnictví, jehož vzorem jsou Jekyllsové propracované rostlinné kompozice zohledňující barvu, světlo a strukturu. Dunnett tvrdí, že hlavní zásluha impresionistické větve spočívá v přístupu ke studiu a kombinování rostlin z uměleckého hlediska. Promyšlená kompozice vegetace vytváří zvýšený pocit přirozenosti, ale zároveň vyžaduje velkou zručnost při stavbě i údržbě.

Technokratický naturalismus je podle Dunnetta (2019) založen na vědecké metodologii, která má kořeny v německém přírodovědném zahradnictví. Ekologické principy jsou začleněny do zahradnického kontextu, kde je design často založen na výsledcích pečlivých studií. Dunnett tvrdí, že v rámci tohoto oboru existuje tendence vytvářet složité plány výsadby, které se nezasvěceným mohou zdát ohromující. Pro zvýšení přístupnosti byly vyvinuty hotové směsi rostlin inspirované existujícími rostlinnými společenstvy. Rostliny se vysazují víceméně náhodně a vytvářejí smíšenou a propletenou strukturu výsadby, která se nazývá prolínání. Nepravidelnost struktury poskytuje jakousi ekologickou estetiku, kterou je podle Dunnetta obtížné zopakovat v řízené blokové výsadbě. Protože je však kladen důraz na vytváření soběstačných rostlinných společenstev, mohou nastat potíže při aplikaci této metody na menší ploše.

Dále dle Dunnetta (2019) je modernistický naturalismus založen především na racionálním přístupu k výsadbě, tudíž jsou odstraněny zbytečné dekorace ve prospěch jasného a jednoduchého výrazu. Tato větev je do značné míry charakterizována designovým jazykem Mien Ruysové, která svým zásadovým přístupem k formě zahrady a materiálu vytvořila trvalkové výsadby s uspořádanou estetikou. Výsadby se vyznačují ekologickou funkčností, aby struktura a forma rostlin byla důležitou součástí celku. Modernistická větev se rozvíjela především v Nizozemsku, kde po Ruysové převzal roli hybné síly Piet Oudolf. Dunnett se domnívá, že jasná čitelnost výsadeb otevírá větší umělecké možnosti než technokratické metody, ale že existuje také riziko, že velký důraz na formu a funkci může vést k určité bezduchosti.

Když opustíme Evropu, tak typickým příkladem současné přírodně krajinářské výsadby je park *The High Line* v New Yorku v USA, jež byl vybudován ve třech etapách v letech 2009-2019. Park je součástí starých průmyslových oblastí západního Manhattanu na vrcholu více než dva kilometry dlouhého železničního mostu, který je od 80. let 20. století opuštěný. (Matthews 2019) Most byl zachráněn před demolicí díky protestům obyvatel města, kteří se zorganizovali do neziskové advokační skupiny *The Friends of the High Line*. Společně s krajinářskou architektonickou kanceláří *James Corner Field Operations*, architektonickou kanceláří *Diller Scofidio + Renfro* a Pietem Oudolfem (který byl zodpovědný za návrh vegetace), byl vytvořen projekt transformace, který rozvíjel identitu místa jako postindustriální krajiny v centru New Yorku. (Oudolf & Kingsbury 2015) Park se stal velmi oblíbeným cílem obyvatel i turistů, podle odhadů jej ročně navštíví 8 milionů návštěvníků. (Matthews 2019)

Během let, kdy byl železniční most ponechán bez zásahu, se na lokalitě vyvinula spontánní druhová skladba tvořená směsí uniklých zahradních rostlin a původních druhů. Vzhledem ke zhoršenému stavu mostu nebylo možné během renovace zachovat žádný rostlinný materiál. Na základě již existující flóry vytvořil Oudolf nový vegetační návrh železničního mostu, který jej propojil s historií místa. V podlouhlé struktuře parku byly plochy rozvrženy podle různých krajinných charakterů a mezi sebou vytvářejí měkké přechody. První fáze byla inspirována archetypem travnatých ploch s travními druhy, jako je např. stepní kapradina

(*Sporobolus heterolepis*) a polokeře, jako je ostřice pýřitá (*Carex pensylvanica*). V pozdějších fázích přibyly nižší dřevinné porosty, ale protože je park koncipován jako střešní zahrada s omezenou hloubkou substrátu, používají se především drobné keřové a kořenové dřeviny, které jsou pravidelně prořezávány. (Oudolf & Kingsbury 2015)

Americké parky jsou jasným důkazem, že i ve velkoměstech, jako je právě New York, lze vytvořit vkusnou a moderní scenérii, kterou obyvatelé i turisté velmi oceňují. O to víc, že jde o velkoměsta, je úctyhodné, že se snaží prosazovat přírodní zahrady a velmi dobře promyšlený sortiment, který je odolný vůči vysokým teplotám, jež ve městě, díky nízkému zastínění a malému obsahu velkých rostlinných ploch, dosahují, ale pracují i s podrostovým sortimentem velmi dobrým způsobem. Je tedy vidět, že se řídí podle Robinsonova hesla „*never show the naked earth: clothe it.*“ (Robinson & Darke 2009)

Dále třeba Battery Park na jižním okraji Manhattanu, který je téměř celý ve stínu mohutných platanů. Piet Oudolf zde uplatnil svůj cit pro správnou volbu vytrvalého sortimentu a jeho kombinaci a vytvořil pod uchvatnými a mohutnými platany jedinečná společenstva stínomilných rostlin, které jsou nejen vysoce atraktivní pro turisty, ale zároveň velmi elegantním způsobem oddělí prostor na menší a útulnější části. Také například rozlehlý Hudson River Park na západním břehu Manhattanu obsahuje některé přírodně laděné partie. Tzv. Tribeca Section navržená Mathewsem Nielsenem obsahuje vyvýšenou dřevěnou lávkou, která opticky pluje na uměle vytvořené, převážně travnaté pobřežní vegetaci řeky Hudson. (Gendall 2012)

Je těžké shrnout probíhající hnutí a ještě těžší je pochopit a popsat jeho trvalý vliv - to ukáže až čas. Pro představu je možné analyzovat, co se stalo od 80. let 20. století, kdy hnutí nových trvalek vzniklo, a to jak v soukromých zahradách, tak ve veřejné zeleni.

Noel Kingsbury v anekdotickém příspěvku na svém blogu píše o vlivu hnutí New Perennial na britský a americký zahradní design;

"Když se podíváme zpět do 80. let, je vlastně těžké si představit, jak lidé zahradničili s tak malým počtem trvalek. Každý, kdo je příliš mladý na to, aby tuto dobu pamatoval, by se dnes divil, jak zahradní centra a školky prodávaly téměř výhradně keře a záhony, přičemž trvalky byly výrazně menšinovým zájmem." (Kingsbury 2018)

Největší změnou je podle Kingsburyho zvýšený zájem zahrádkářů o trvalky, zejména popularizace trav a ostřic. Tvrdí však, že v designovém jazyce zahrad došlo jen k malé změně, protože většina lidí stále aranžuje rostliny do formální struktury okrajů.

Pravděpodobně k největší změně došlo v oblasti městské veřejné zeleně. Podle Dunnetta a Hitchmougha (2004) probíhá demontáž veřejné venkovní zeleně v celé Evropě již dlouhou dobu a vše nasvědčuje tomu, že vysoká úroveň financování, která existovala v 19. století a na počátku 20. století, se již nevrátí. Současně se objevila nová hnutí za environmentální a sociální udržitelnost, přičemž stále větší pozornost je věnována městskému venkovnímu prostředí, u něhož se uznává, že má vliv na zdraví a pohodu obyvatel stále větších a hustěji obydlených měst. Pro obyvatele měst, kteří nemají vlastní zahradu, představují veřejné zelené plochy hlavní kontakt s přírodou. Vznikla poptávka po "novém" stylu, který by splňoval rostoucí nároky na kvalitní zelené plochy a právě v této souvislosti autoři tvrdí, že vzniklo současné naturalistické hnutí.

Hnutí nových trvalek se objevilo souběžně s rostoucím povědomím o významu udržitelnosti a biodiverzity a ovlivnilo jak soukromé zahradníky, tak praktiky ve veřejné sféře. Noel Kingsbury tvrdí, že práce hnutí New Perennial zaměřená na ekologické procesy dlouhověkých trvalek je v souladu s oběma těmito trendy, a pokud se trvalky používají místo monokulturních blokových výsadeb keřů, živých plotů a trávníků, lze vytvořit druhově rozmanitější prostředí. (Oudolf & Kingsbury 2013) Dle Dunnetta & Hitchmougha (2004) panuje shoda v tom, že veřejné výsadby by měly být nenáročné na údržbu, měly by být co nejudržitelnější, vykazovat sezónní změny a poskytovat co nejvíce stanovišť pro volně žijící živočichy, přičemž právě v tomto kontextu jsou naturalistické trvalkové výsadby předkládány jako udržitelná možnost.

Kde tedy najdeme současné naturalistické trvalkové výsadby? Podle Noela Kingsburyho (2018) naturalisticky tvořené zahrady nenajdeme v soukromém sektoru u malozahrádkářů. Tvrdí, že nový trvalkový ideál se u běžných zahrádkářů prosazuje obtížně, protože zahrnuje nový přístup k vegetaci, namísto toho, aby se na každou rostlinu pohlíželo jako na jednotlivce, jsou vnímány jako součásti rostlinného společenství. Existuje tedy riziko, že zažité zvyklosti tradičního zahradničení odcizí naturalistické trvalkové výsadby nezasvěceným. Kingsbury se domnívá, že dalším z problémů je, že naturalistické výsadby, které jsou zobrazované v zahradnických časopisech často představují profesionální a velkoplošné projekty, jež jsou pro malozahrádkáře nerealizovatelné. Tím pádem může být tento styl vnímán jako obtížně přenositelný do domácí zahrady, a tak může zahrádkáře velmi snadno odradit. Zajímavá skutečnost ve světle období Arts and Crafts, které bylo do značné míry ovlivněno rozsáhlým vydáváním zahradnických knih a časopisů určených soukromým osobám.

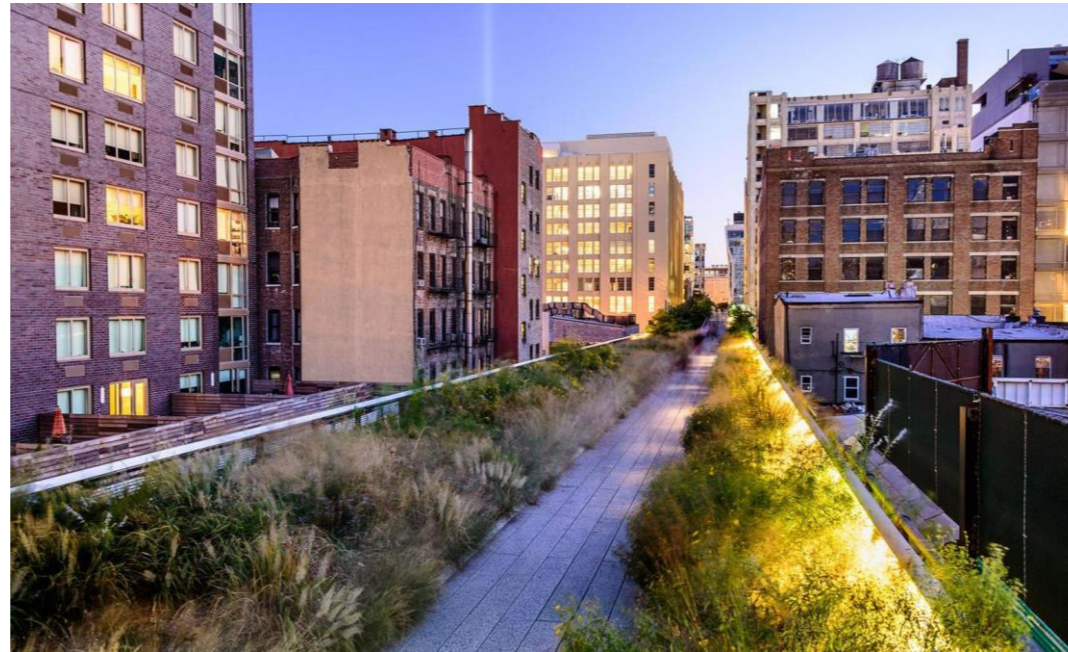
Většina literatury, jež je o hnutí New Perennial, je zaměřena na realizaci zahrad ve městském prostředí. Přestože autoři jako Dunnet & Hitchmough, Kingsbury nebo Oudolf tvrdí, že jejich články a knihy mají najít cílovou skupinu jak u laiků, tak i u odborníků, mluví v dílech převážně o velkých a rozsáhlých projektech. Třeba Dunnet (2019) tvrdí, že metody hnutí New Perennial lze převést do menších měřítek, ale zároveň jsou v knize velmi málo prezentovány zahrady soukromníků, které jsou menších rozměrů. Důvodů to může mít více, a to například, že autoři pracovali pouze na velkých projektech během své kariéry. Dalším důvodem může být, že typ lučních, přírodních ploch, které jsou rozlehlé, jsou charakteristickými projevy naturalistického trvalkového hnutí. Díky tomu se daří napodobovat přírodu a její rostlinná společenstva převážně na velkoplošných zelených prostorách. To může být důvodem proč se nové trvalkové výsadby nejlépe hodí do velkého měřítka a staly se tak oblíbeným motivem pro úpravu především parků, veřejných výsadeb a krajinných rázů.

Nigel Dunnett má zkušenosti s vytvářením extenzivních výsadeb v podobě luk a podílel se na vývoji směsí semen pro tento účel. Tyto luční výsadby nazývá "obrazové louky" a říká, že byly vyvinuty pro náročná místa v městském prostředí: vedle sídlišť, na opuštěných pozemcích nebo v páscech vedle dálnic. Dunnett tvrdí, že jejich účinek byl velmi pozitivní a že na něj zapůsobila robustnost výsadeb a vliv bohaté květeny na místní obyvatele. (Dunnett 2019)

Noel Kingsbury problematizuje hotové luční směsi, protože se domnívá, že se nepoužívají dostatečně dlouho na to, aby je bylo možné považovat za udržitelné řešení. Velkou část koncepce tvoří ekonomický argument, že louky jsou nenáročné na údržbu, přičemž při každoročním kosení stačí pouze jedna údržba ročně. Kingsbury tvrdí, že to může dobře fungovat v určitých klimatických pásmech a pokud se podaří udržet údržbu v lučních porostech na dostatečně nízké úrovni, souhlasí s tím, že to může být možnost, jak efektivně využívat zdroje pro rozsáhlé porosty. (Oudolf & Kingsbury 2013)

Zájem o zahrady je dnes velký, což se odráží v rozsáhlém turistickém ruchu, který byl vybudován kolem parků i zahrad. Například v Anglii pracuje organizace National Trust na ochraně budov a zahrad a mnoho historických míst se stalo oblíbenými cíli pro veřejnost. (Hobhouse 2004)

Munstead Wood je nyní v soukromém vlastnictví, ale lze jej navštívit za poplatek. Parky mohou být také turistickou atrakcí, přičemž výrazným příkladem je již zmiňovaný park The High Line. High Line je také součástí kontroverzního procesu gentrifikace oblasti, přičemž studie z roku 2016 ukázala, že ceny domů v sousedství parku rostly o 10 % rychleji než srovnatelné jednotky o blok dál. (Matthews 2019) S trochou nadsázky lze říci, že Oudolf dobyl Ameriku. Právě nevídané znalosti rostlin Středozápadu, které získal při jejich pěstování ve vlastní školce, mu velice napomohly k vytvoření zahradních společenství, která rezonují s místní morfologií přírody. Pomáhal mu také známý americký školkař ze Středozápadu Roy Diblik. (King 2006) Pro Pietu Oudolfa spočívá podstata zahrady v její atmosféře, ve schopnosti navodit určitou náladu. Teprve potom přicházejí ke slovu další prvky zahrady. Právě Oudolf je velkým širitelem podzimních a zimních předností zahrady, které jsou spojeny s rozkladem a smrtí a které považuje za druh poezie. Tento postoj se odráží v jeho výroku, že *"rostlina nestojí za pěstování, pokud nevypadá dobře, když je mrtvá"*. (Kingsbury 2010)

Obr. 6 The High Line (zdroj: viz kap. 9)

Uměleckořemeslné zahrady byly součástí soukromého sídla, ekonomické faktory závisely na soukromé osobě, což vytváří pro výsadbu zcela jiné ekonomické podmínky. To tedy představuje významný rozdíl mezi oběma hnutími. Hnutí Arts and Craft byla pouze stylem, které by prosazovalo utopické způsoby života jako prostředek k uskutečnění žádoucí reformy, ale socialistické hnutí. Celá myšlenka přirozené hodnoty řemeslné práce byla povýšena v rámci hnutí zahradničení na formu umění. (Hitchmough 1994)

Hnutí New Perennial není spojeno s žádným politickým hnutím přesto v něm nalezneme jistou idealistickou vůli. Postoj k ekologii s argumentem o udržitelnosti a biodiverzitě. Je možné ještě spatřit v určité míře touhu po vytvoření kvalitních a zážitkových ploch v městských zeleních právě ve prospěch obyvatel měst. Snaha o pochopení a zohlednění toho, co veřejnost požaduje a potřebuje určitým způsobem po zeleni. Naturalistická trvalová tvorba je proti všemu dosavadnímu, jako je nutkání po ovládnutí přírody a její organizaci, aby obyvatelé měst dostali pocit přírody v městském prostředí, která jim chybí a vyžadují ji. (Oudolf & Kingsbury 2013) Holandská vlna už není jen holandskou záležitostí, protože se stala mezinárodním stylem, který má své příznivce i na britských ostrovech. Stejně jako jeho nizozemští a britští předchůdci, i Piet Oudolf staví do protikladu bujnou vegetaci a architektonické linie. Jeho slavný systém zvláště fotogenický, ale přesto byl architektonickým prvkem. V tom zůstává věrný tradici Arts and Crafts a jejím pozdějším následovníkům. (Oudolf 2013)

3.7. Trendy v České Republice

V Českých zemích byla také snaha o reflektaci zahradničních trendů v naturalistickém stylu zahrad, ale nedostává se jí zahraničních ohlasů. Do cca druhé světové války se v českém zahradnictví opakovaly evropské trendy. U sídel šlechty se ovšem tvořila obrovská a úctyhodná díla v podobě rozsáhlých krajinných parků s bohatými sbírkami dřevin. (Ondráček 2011) Mezi významná jména u nás patří Arnošt Silva Tarouca (1860-1936), který byl zapálený zahradník a dal tak vzniknout úctyhodnému dílu u Průhonického zámku.

Dalším výrazným českých zahradním architektem byl František Thomayer (1856–1938), ten ve své tvorbě využíval hojně trvalkové výsadby. (Martínek 2004)

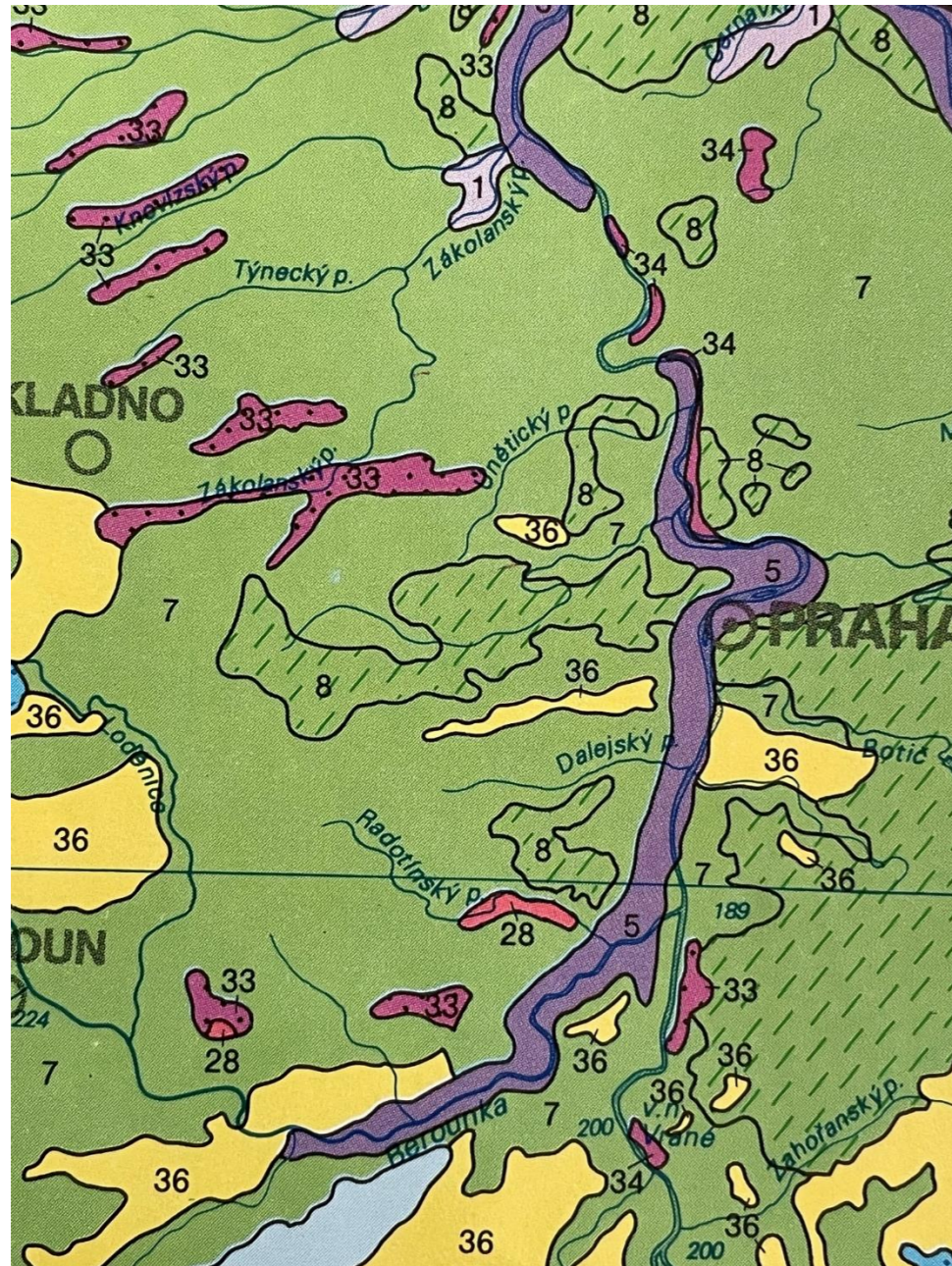
Právě po druhé světové válce dochází k izolaci a útlumu zahradnické tvorby. Ve veřejné výsadbě je kladen důraz na účelnost bez dalších nároků nebo využitelnosti. Prostředky v té době byly také omezeny, školky a jejich sortiment se výrazně zmenšily. I přes špatné podmínky se podařilo vytvořit krásné trvalkové výsadby například v areálu brněnského arboreta. Zde se pracovalo s naturalistickým stylem výsadby, podrostovými společenstvy a lučními partiemi. Dílo které zde vzniklo bylo srovnatelné s mezinárodní úrovní. Po revoluci přichází k zahradnickému řemeslu nová generace zahradních architektů, kteří život prožili svobodně a vdechli zahradám nový styl. (Fingerová 2012)

4. Zhodnocení podkladových údajů

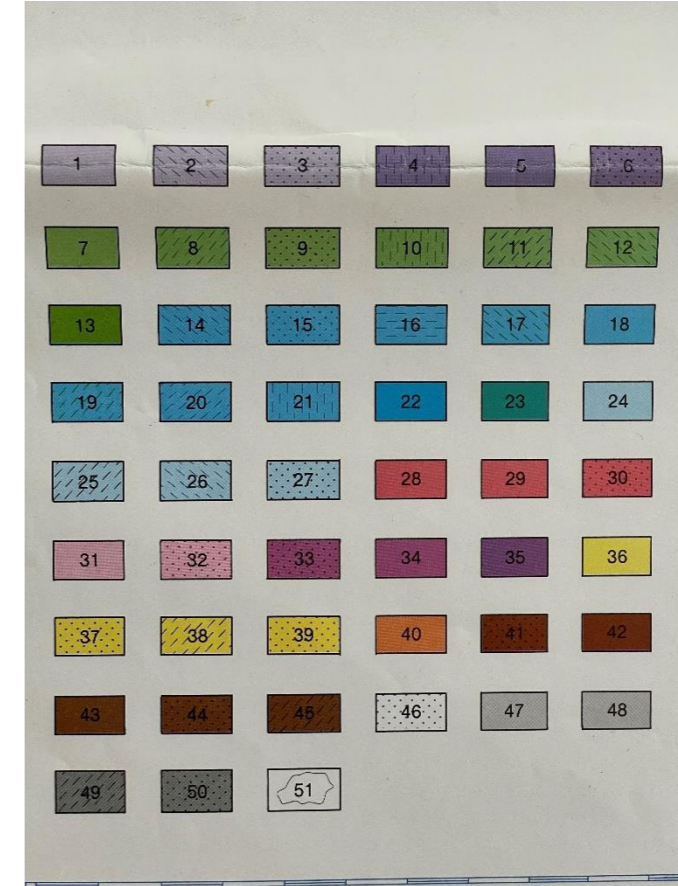
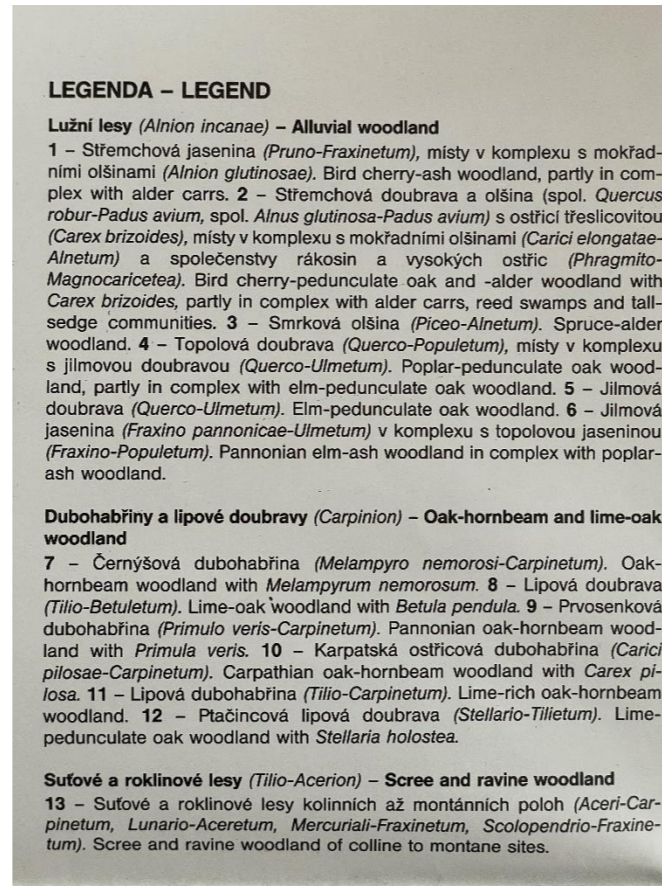
4.1. Charakteristika řešeného území

Studie pro Holandské naturalistické zahrady s využitím trvalkové výsadby se týká zahrady lokalizované v městské části Praha 5 Hlubočepy. Zahrada je umístěna před bytovým domem a je v soukromém vlastnictví. Bytový dům je lokalizován na okraji Prokopského a Dalejského údolí. Nadmořská výška je zde 210 m n.m. Průměrná roční teplota je zde 7,9°C. Roční úhrn srážek je zde kolem 500 mm. Území se nachází dle potenciální přirozené vegetace na hranici dvou lokalit a to jilmová doubrava a černýšová dubohabřina. [8:48 AM] Hejhalová Natalie (S-FAPPZ)

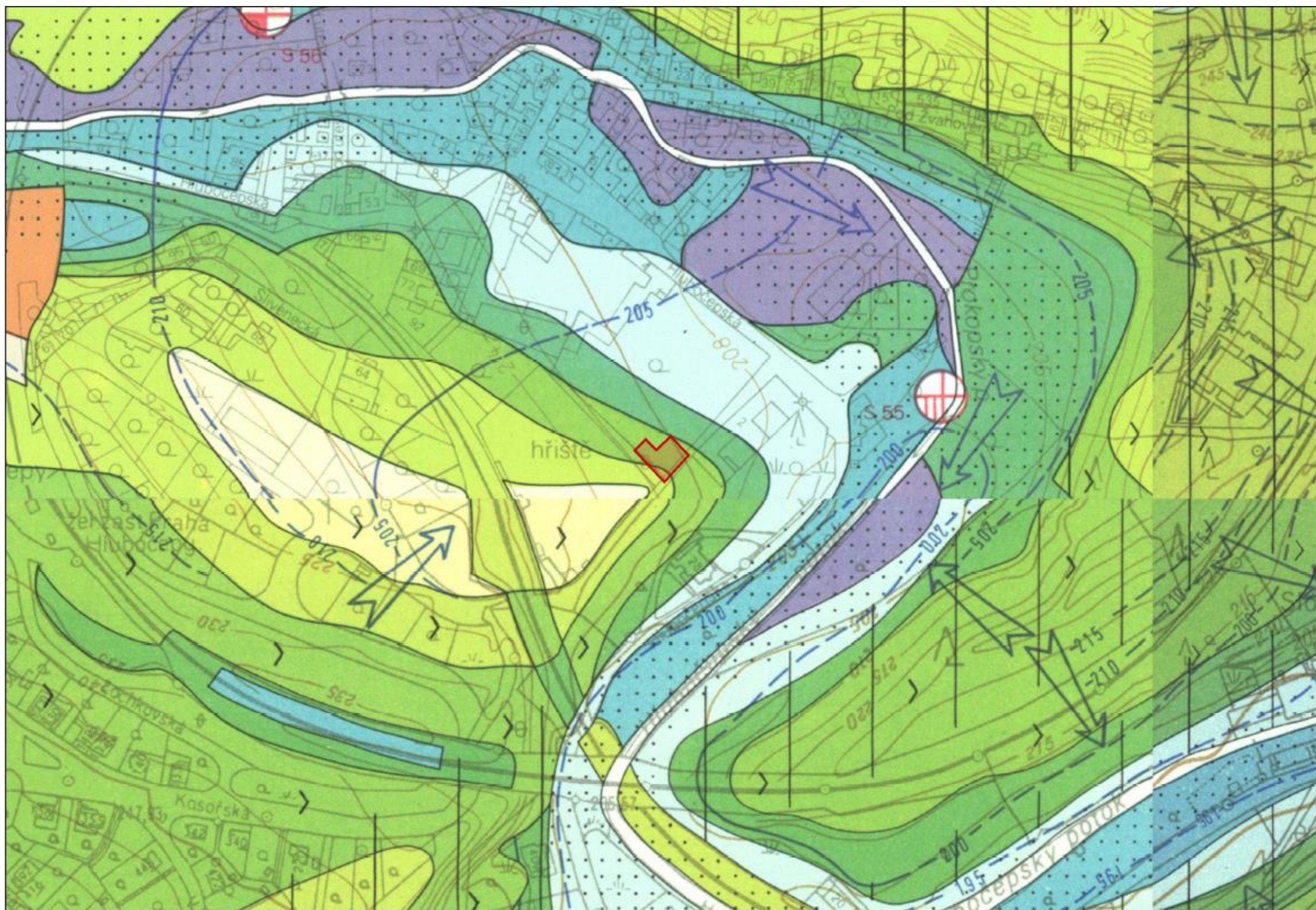
(Neuhäuslová 1998) Dle řazení uSDA zones patří Praha do zóny 7a. Větší část území v Holandsku patří právě do zóny 7a.

Obr. 7 Mapa potenciální přírodní vegetace České republiky (zdroj: Neuhäuslová 1998)

Obr. 8 Legenda Mapa potenciální přírodní vegetace České republiky (zdroj: Neuhäuslová 1998)

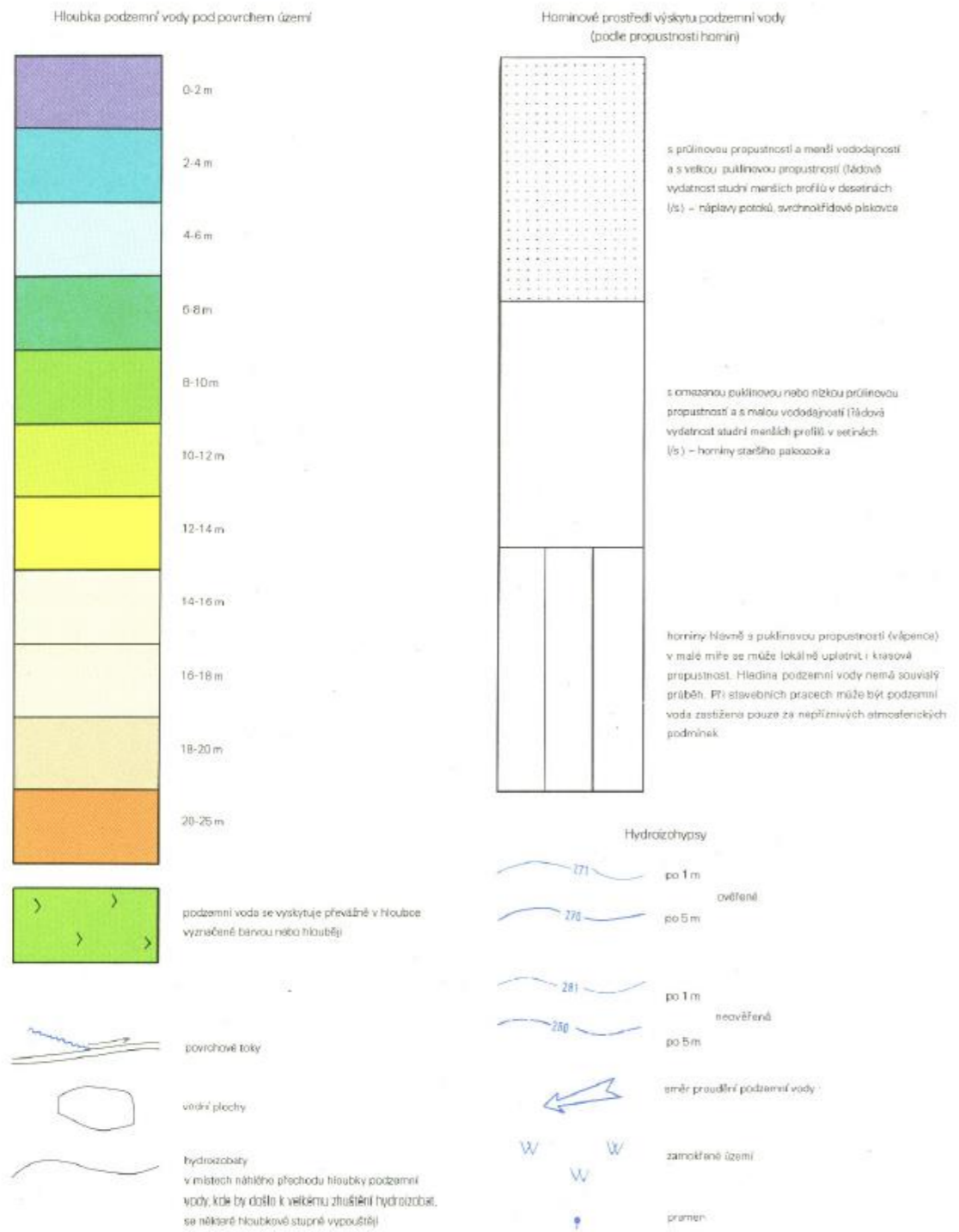

www.geoportelpraha.cz, © Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy, sbránka vyřazená: 23.04.2023 10:49:10

0 50 100 m

Obr. 9 Geografická mapa, (zdroj: viz kap. 9)

VYSVĚTLIVKY

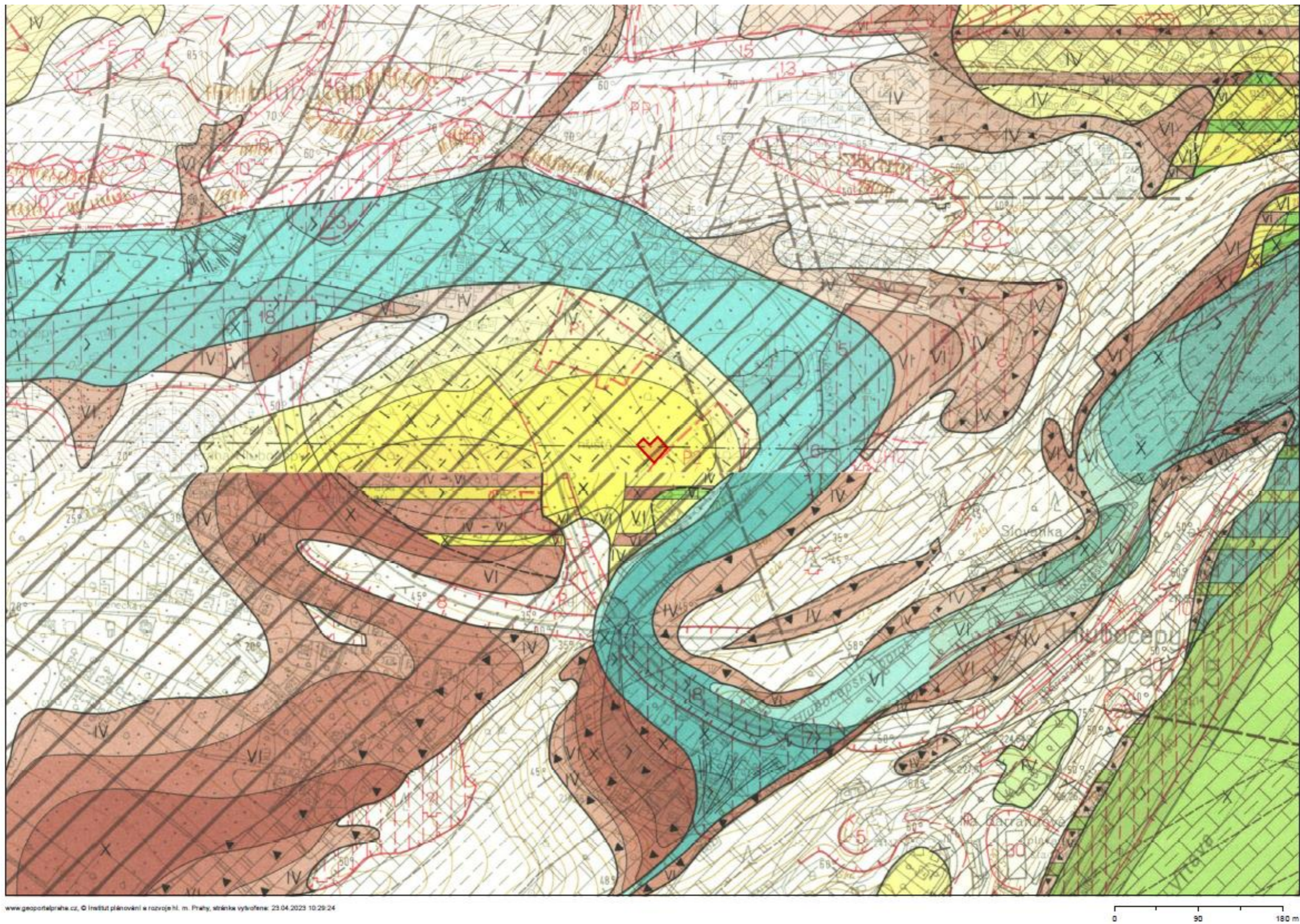

Stupeň agresivity podzemní vody (podle ČSN 73 12 15)

Stupeň agresivity kapal. prostředí	Základní ukazatele agresivity prostředí			
	Tvrdost vody mmol l ⁻¹	Hodnota pH	Agresivní oxid uhličitý mg l ⁻¹	SO ₄ mg l ⁻¹
neagresivní	0,53	6,5	4	250
la	0,0	5,0	15	500
ma		4,0	30	1000
ha				

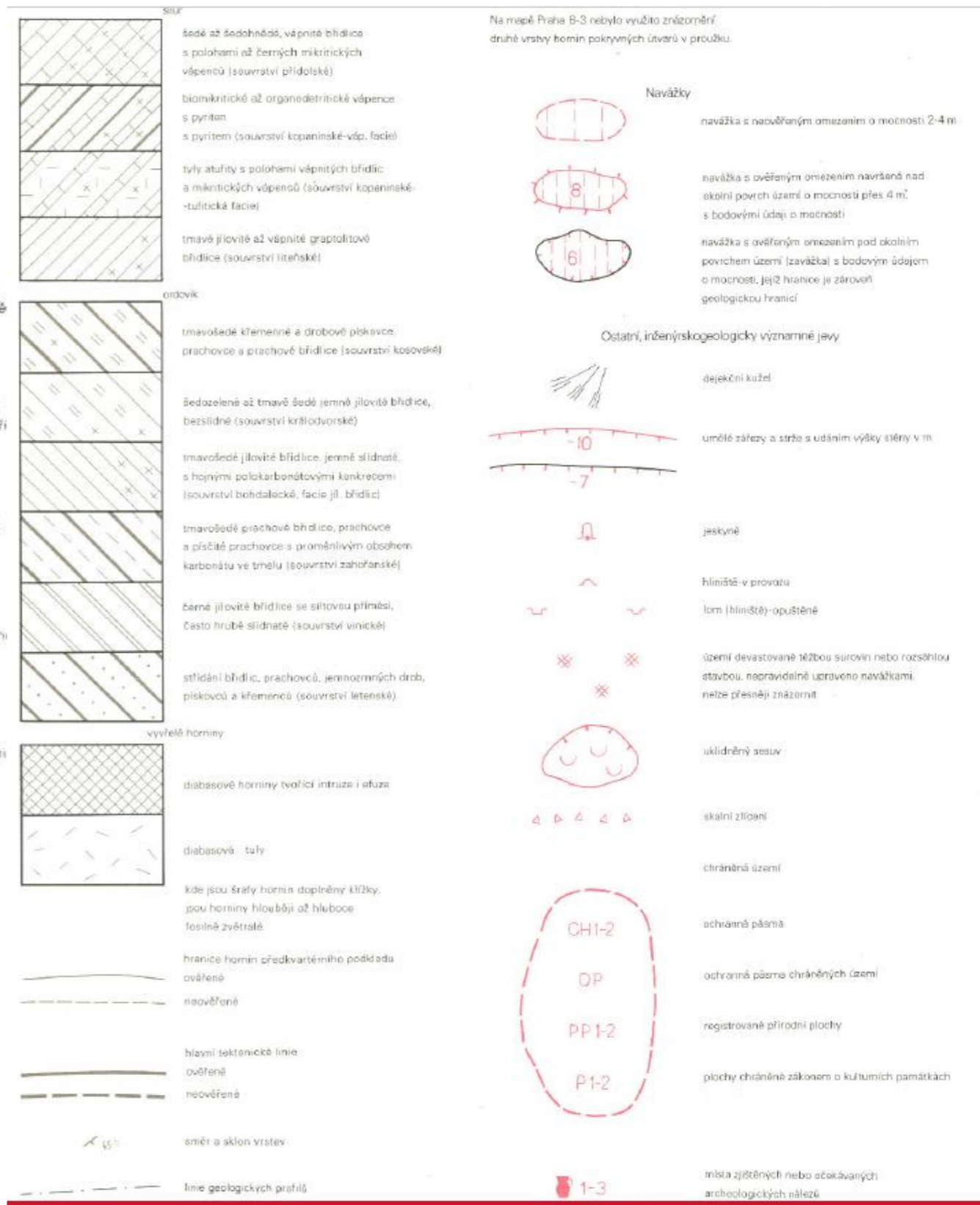
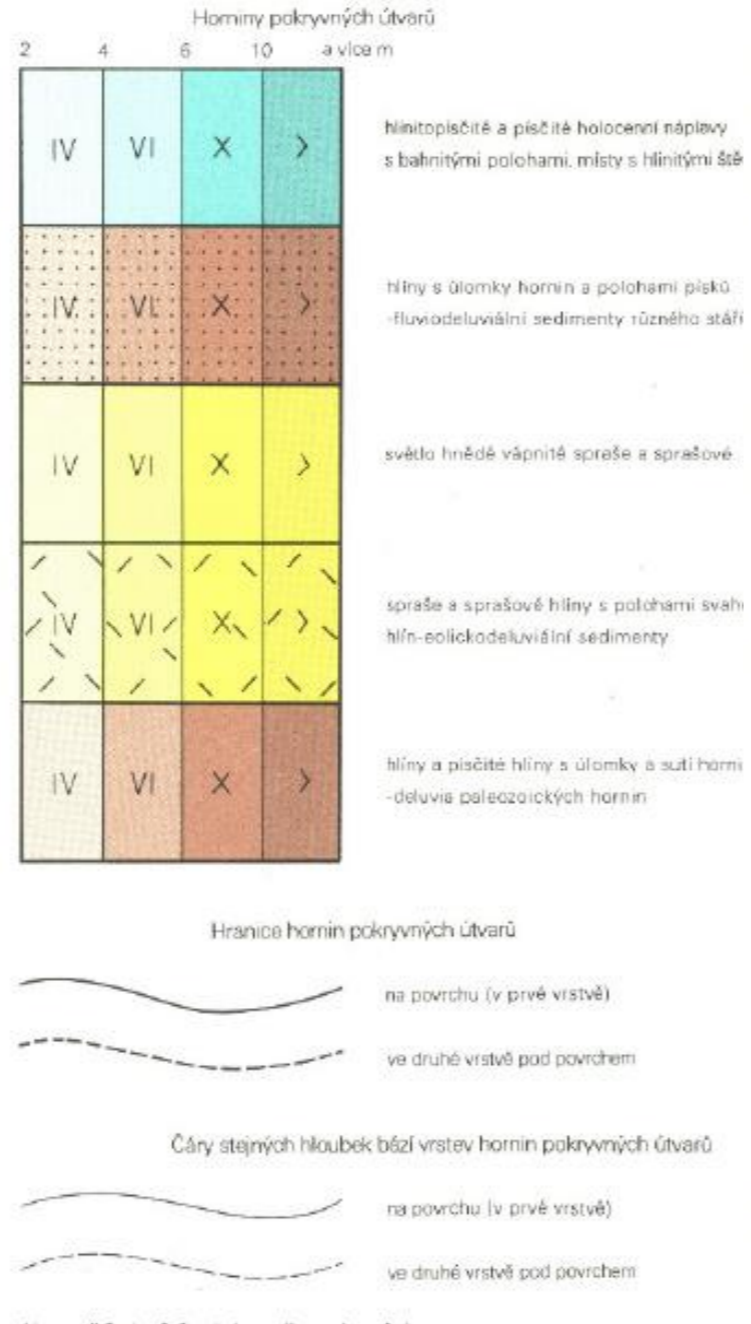
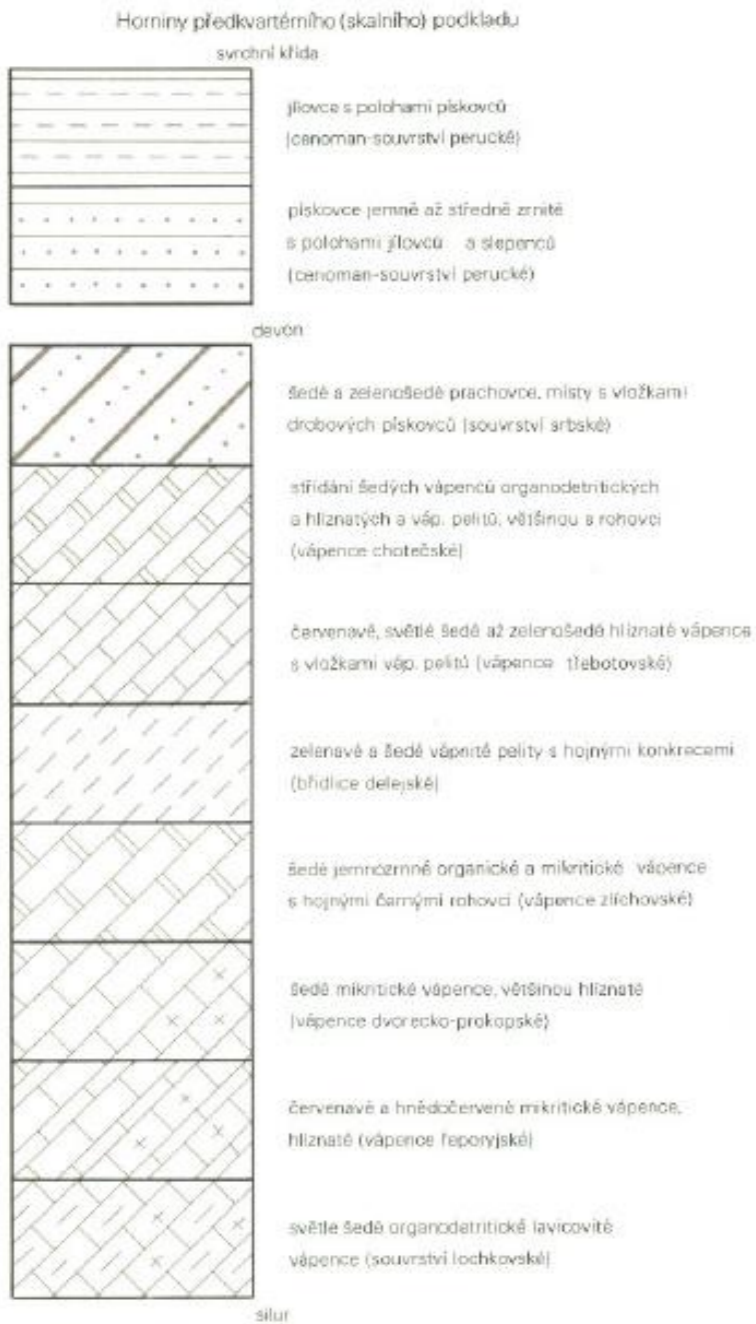
chemický rozbor příslušné agresivní složky nebyl proveden

Obr. 10 Legenda geografické mapy (zdroj: viz kap. 9)

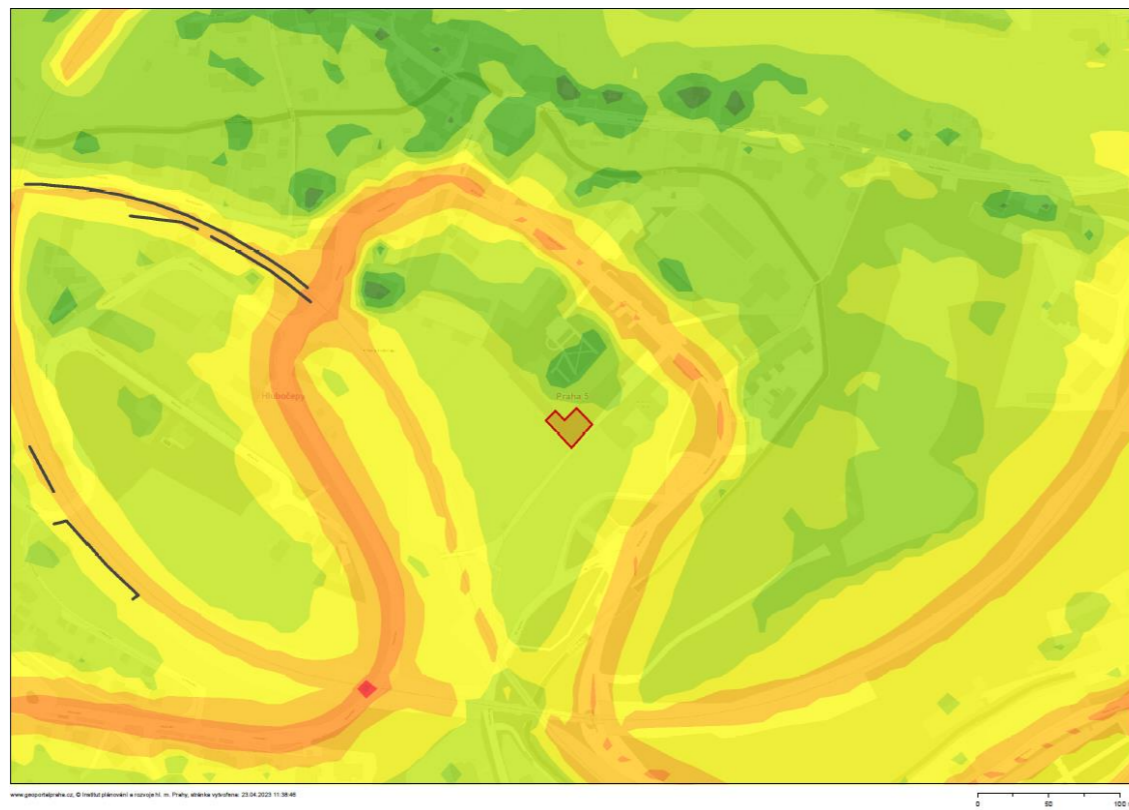
Obr. 11 Pedologická mapa, (zdroj: viz kap. 9)

VYSVĚTLIVKY

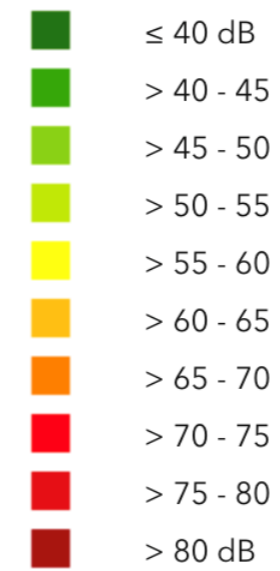

Obr. 12 Legenda pedologické mapy, (zdroj: viz kap. 9)

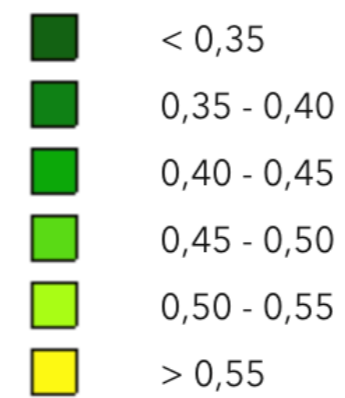
Hladina hluku - den (6:00 - 22:00)

Obr. 13 Mapa akustického vlivu infrastruktury- 2016, (zdroje: viz kap. 9)

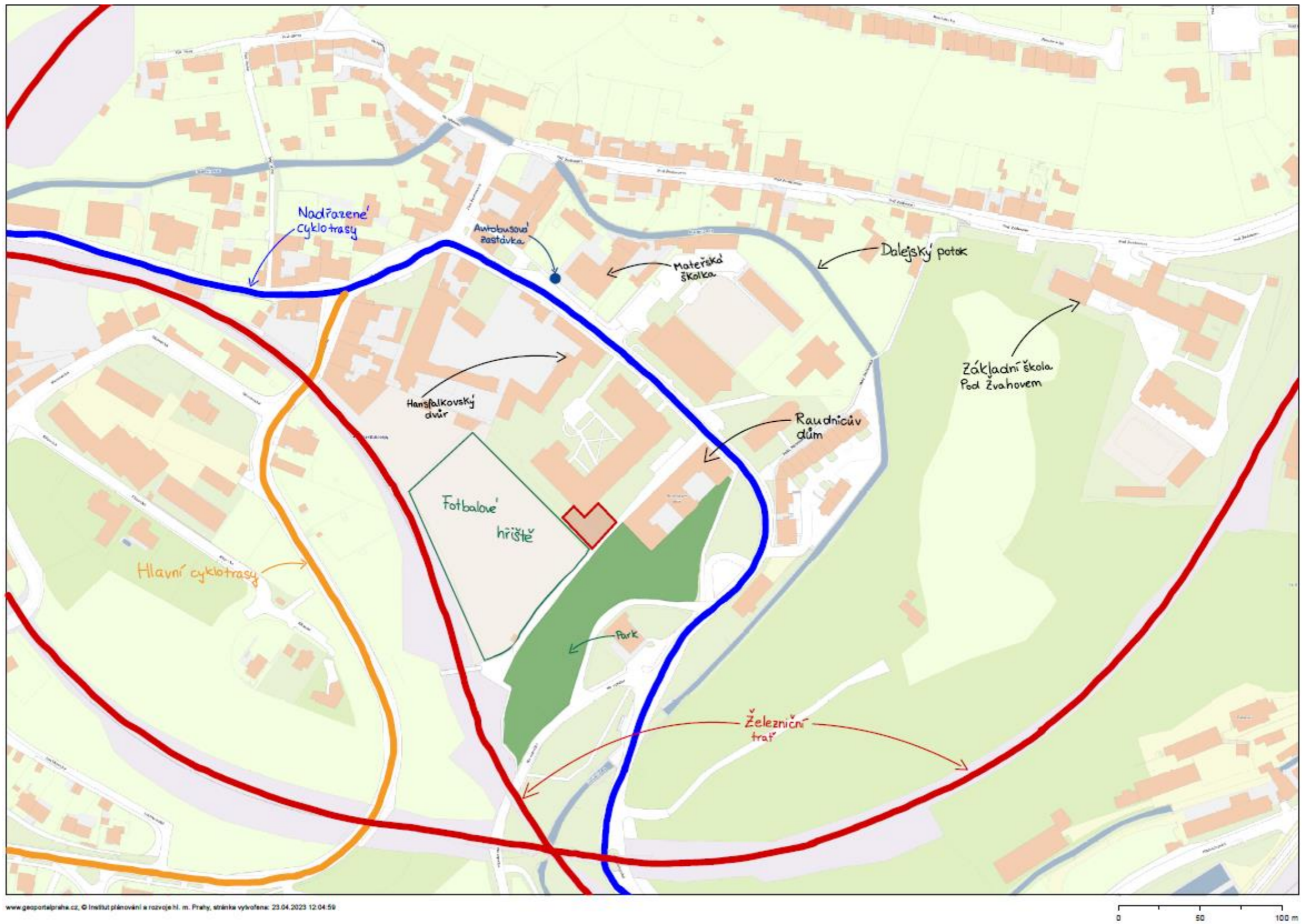
Všeobecný roční index kvality ovzduší

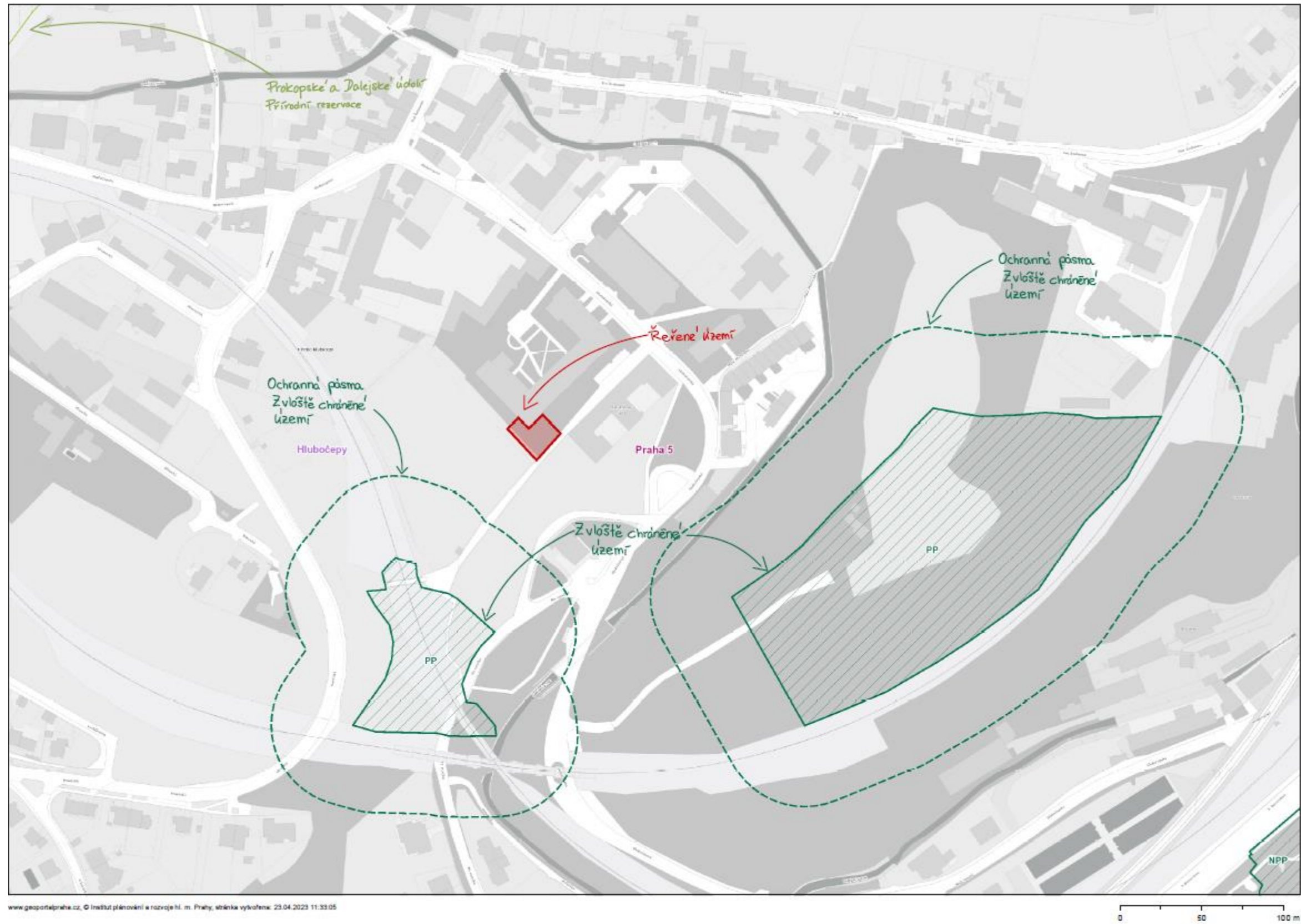
Obr. 14 Mapa všeobecného ročního indexu kvality ovzduší

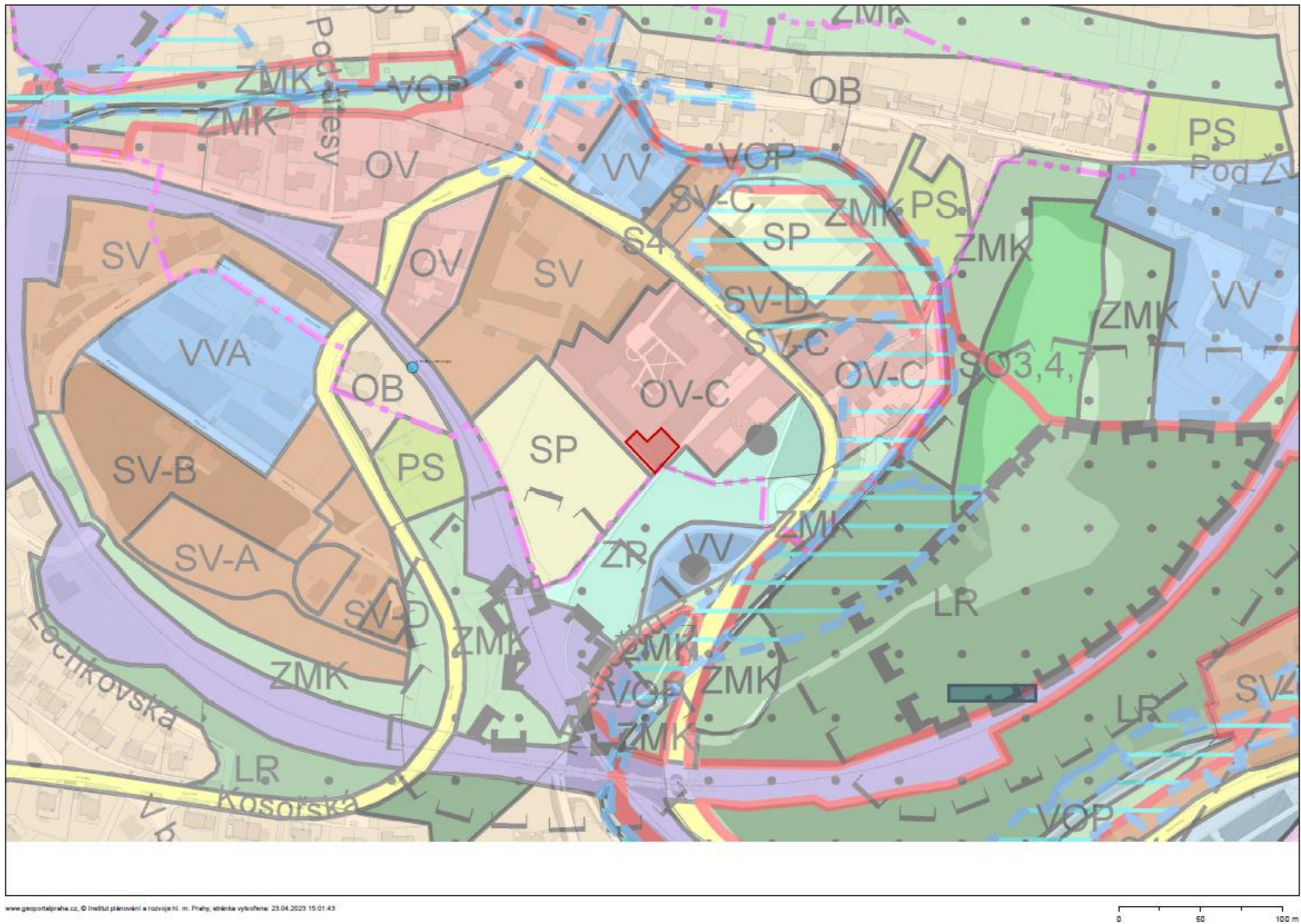
Obr. 15 Mapa zastavění oblasti, (zdroj: viz kap. 9)

Obr. 16 Mapa širších vztahů (zdroj: upraveno autorem)

Obr. 17 Mapa chráněného území (zdroj: upraveno autorem)

Obr. 18 Mapa územního plánu, (zdroj: viz kap. 9)

ZÁVAZNÉ PRVKY

PLOCHY S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ

OBYTNÉ

- OB ČISTĚ OBYTNÉ
- OV VŠEOBECNĚ OBYTNÉ

SMÍŠENÉ

- SV VŠEOBECNĚ SMÍŠENÉ
- SMJ SMÍŠENÉ MĚSTSKÉHO JÁDRA

VÝROBY A SLUŽEB

- VN NERUŠÍCÍ VÝROBY A SLUŽEB
- VS VÝROBY, SKLADOVÁNÍ A DISTRIBUCE

SPORTU A REKREACE

- SP SPORTU
- SQ1-SQ7 ODDECHU

ZVLÁŠTNÍ KOMPLEXY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ

- ZOB OBCHODNÍ
- ZVS VYSOKOŠKOLSKÉ
- ZKC KULTURA A CÍRKEV
- ZVO OSTATNÍ

VEŘEJNÉ VYBAVENÍ

- VV VEŘEJNÉ VYBAVENÍ
- VVA ARMÁDA A BEZPEČNOST

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

- SD,S1,S2,S4 VYBRANÁ KOMUNIKAČNÍ SÍŤ
- DZ TRATĚ A ZAŘÍZENÍ ŽELEZNIČNÍ DOPRAVY, VLEČKY A NÁKLADOVÉ TERMINÁLY
- DL DOPRAVNÍ, VOJENSKÁ A SPORTOVNÍ LETIŠTĚ
- DGP GARÁŽE A PARKOVIŠTĚ
- DH PLOCHY A ZAŘÍZENÍ VEŘEJNÉ DOPRAVY PARKOVIŠTĚ P+R
- DP PŘÍSTAVY A PŘÍSTAVIŠTĚ, PLAVEBNÍ KOMORY
- DU URBANISTICKY VÝZNAMNÉ PLOCHY A DOPRAVNÍ SPOJENÍ, VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ
- VRT TRASY VYSOKORYCHLOSTNÍCH TRATÍ (VRT)

TRASY A STANICE METRA

- M TRASY A STANICE METRA
- LANOVKY

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

- TVV VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ
- TVE ENERGETIKA
- TI ZAŘÍZENÍ PRO PŘENOS INFORMACÍ
- TVO ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

- TVV VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ
- TVE ENERGETIKA
- TI ZAŘÍZENÍ PRO PŘENOS INFORMACÍ
- TVO ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

TĚŽBA SUROVIN

- TEP TĚŽBA SUROVIN

VODNÍ PLOCHY A SUCHÉ NÁDRŽE (POLDRY)

- VOP VODNÍ TOKY A PLOCHY, PLAVEBNÍ KANÁLY
- SUP SUCHÉ NÁDRŽE (POLDRY)

PŘÍRODNÍ, KRAJINNÁ A MĚSTSKÁ ZELEŇ

- LR LESNÍ POROSTY
- ZP PARKY, HISTORICKÉ ZAHRADY A HRBITOVY
- ZMK ZELEŇ MĚSTSKÁ A KRAJINNÁ
- IZ IZOLAČNÍ ZELEŇ
- NL LOUKY A PASTVINY
- ZELEŇ VÝZADUJÍCÍ ZVLÁŠTNÍ OCHRANU

PĚSTEBNÍ PLOCHY

- PS SADY, ZAHRADY A VINICE
- PZA ZAHRADNICTVÍ
- PZO ZAHRÁDKY A ZAHRÁDKOVÉ OSADY
- OP ORNÁ PŮDA, PLOCHY PRO PĚSTOVÁNÍ ZELENINY

PŘEKRYVNÁ ZNAČENÍ

- IT PLOCHA S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ O ROZLOZE MENŠÍ NEŽ 2500 m² V RAMCI JINÉ PLOCHY
- ZP PLOCHA S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ BEZ SPECIFIKACE ROZLOHY A PŘESNĚHO UMÍSTĚNÍ V RAMCI JINÉ PLOCHY
- VYMEZENÍ ÚSES
- ZÁPLAVOVÁ ÚZEMÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 254/2001 Sb.)
- VELKÁ ROZVOJOVÁ ÚZEMÍ
- VELKÁ ÚZEMÍ REKREACE
- NEROZVOJOVÁ ÚZEMÍ
- CELOMĚSTSKÝ SYSTÉM ZELENĚ

ÚZEMNÍ REZERVY

- OP/SD ZÁVAZNÝ NÁVRH / ÚZEMNÍ REZERVA

PROSTOROVÁ REGULACE

- A-K-S KÓD MÍRY VYUŽITÍ ÚZEMÍ
- HRANICE ÚZEMÍ SE ZÁKAZEM VÝŠKOVÝCH STAVEB
- HISTORICKÁ JÁDRA BÝVALÝCH SAMOSTATNÝCH OBCÍ

LIMITY

OCHRANNÁ PÁSMA A CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- OCHRANNÁ A BEZPEČNOSTNÍ PÁSMA HLAVNÍCH ENERGETICKÝCH LINIOVÝCH STAVEB (VE SMYSLU ZÁKONA č. 458/2000 Sb.)
- OCHRANNÁ PÁSMA TELEKOMUNIKAČNÍCH ZAŘÍZENÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 127/2005 Sb.)
- HRANICE OCHRANNÉHO PÁSMA DÁLNIC, MÍSTNÍCH KOMUNIKACÍ A OSTATNÍCH SILNIC I TRIDY (VE SMYSLU ZÁKONA č. 13/1997 Sb.)
- OCHRANNÁ PÁSMA VYSOKORYCHLOSTNÍCH TRATÍ
- OCHRANNÁ PÁSMA LETIŠŤ S VÝŠKOVÝM OMEZENÍM - DO VÝŠKY VNITŘNÍ VODOROVNĚ PLOCHY (VE SMYSLU ZÁKONA č. 49/1997 Sb.)
- OCHRANNÁ HLUKOVÁ PÁSMA LETIŠTĚ - ZÓNA A
- OCHRANNÁ HLUKOVÁ PÁSMA LETIŠTĚ - ZÓNA B
- HRANICE BILANCOVANÝCH VÝHRADNÍCH LOŽISEK VEDENÝCH V EVIDENCI ZASOB (VE SMYSLU ZÁKONA č. 44/1988 Sb.)
- HRANICE BILANCOVANÝCH NEVÝHRADNÍCH LOŽISEK VEDENÝCH V EVIDENCI ZASOB (VE SMYSLU ZÁKONA č. 44/1988 Sb.)
- HRANICE OSTATNÍCH NEBILANCOVANÝCH LOŽISEK (VE SMYSLU ZÁKONA č. 44/1988 Sb.)
- HRANICE CHRÁNĚNÝCH LOŽISKOVÝCH ÚZEMÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 44/1988 Sb.)
- HRANICE DOBÝVACÍCH PROSTORŮ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 44/1988 Sb.)
- HRANICE PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 20/1987 Sb.)
- OCHRANNÁ PÁSMA PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 20/1987 Sb.)
- PAMÁTKOVÉ ZÓNY (VE SMYSLU ZÁKONA č. 20/1987 Sb.) - VYHLÁŠENĚ
- ARCHEOLOGICKÉ LOKALITY (VE SMYSLU ZÁKONA č. 20/1987 Sb.)
- CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST ČESKÝ KRAS (VE SMYSLU ZÁKONA č. 114/1992 Sb.)
- ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 114/1992 Sb.)
- OCHRANNÁ PÁSMA ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 114/1992 Sb.)
- PŘÍRODNÍ PARKY (VE SMYSLU ZÁKONA č. 114/1992 Sb.)
- REGISTROVANÝ VÝZNAMNÝ KRAJINNÝ PRVEK (VE SMYSLU ZÁKONA č. 114/1992 Sb.)

PRVKY MAPOVÉHO DÍLA

- HRANICE MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ
- HRANICE KATASTRÁLNÍCH ÚZEMÍ

Obr 19 Legenda Mapa územního plánu, (zdroj: viz kap. 9)

5. Vlastní projekt

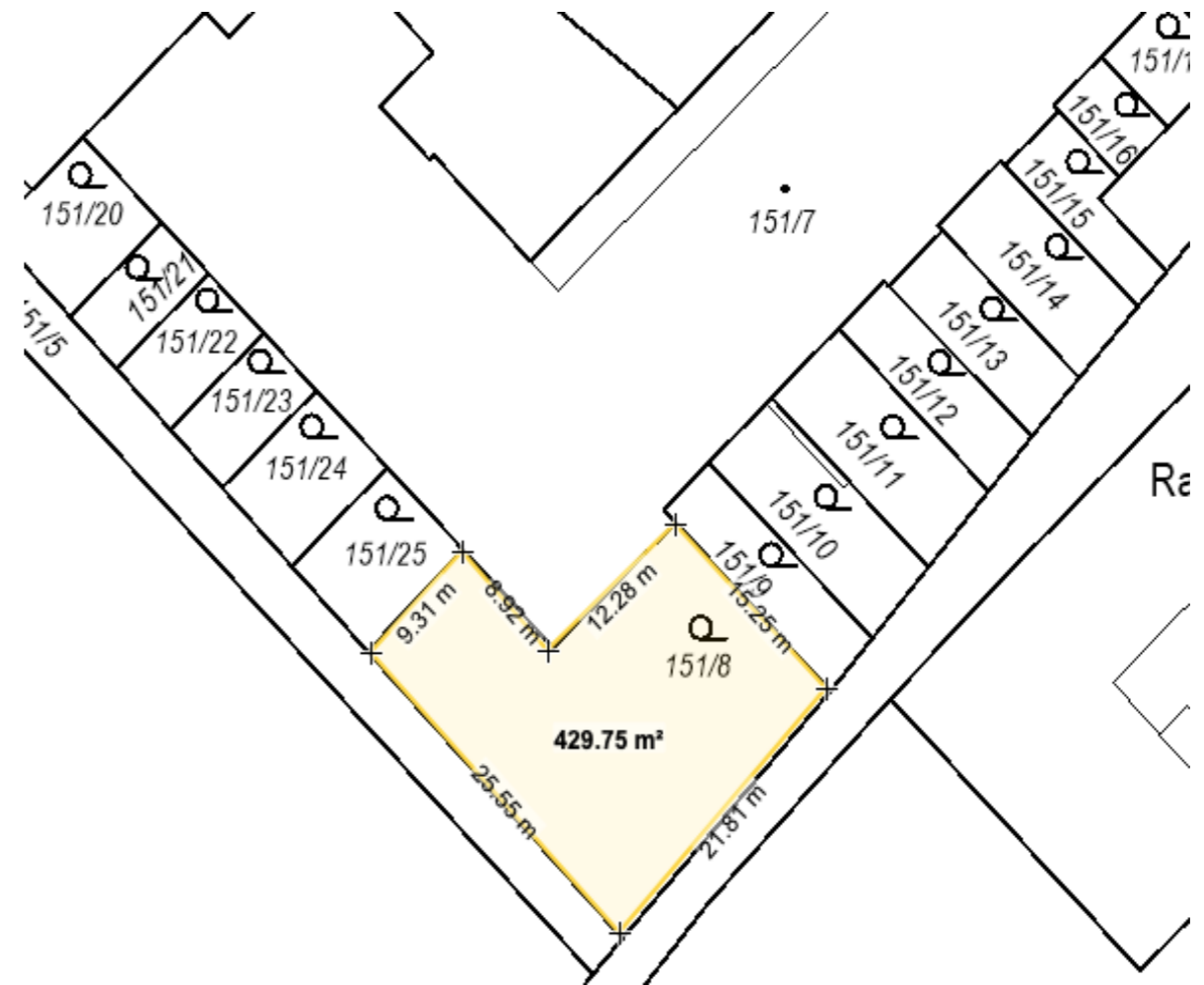
5.1. Technická zpráva

Identifikační údaje

Projekt: Návrh Holandské zahrady
Lokalita: Praha- Hlubočepy, Hlubočepská 1113/33

Klimatické a stanovištní podmínky:
Průměrná roční teplota: 7,9 °C
Klimatická oblast: Teplá
Klimatický region: teplý, mírně suchý
Průměrný roční úhrn srážek: 525,9 mm
Půdní typ: hnědozemě až kambizemě
Půdní druh: hlinitopísčité
Nadmořská výška: 210 m n.m.
Výměra řešeného území: 429,75 m²
Množství slunečního svitu: 4,5 až 5 hodin

Výpis z katastrální mapy:
Měřítko 1: 500

Fotografie současného stavu

Obr. 20 Katastrální mapa (zdroj: viz kap. 9)

Obr. 21-24 fotografie (zdroj: autor)

Obr. 22

Obr. 23

Obr. 24

Současný stav

Jedná se o zahradu u bytového domu. Zahrada je v soukromém vlastnictví a je součástí bytové jednotky. V zahradě se nachází schody, které propojují zbytek zahrady s terasovitou částí zahrady.

Na zahradu je přístup jak z ulice brankou, tak i z bytu a to rovnou ze dvou stran. Na vyvýšenou terasu je přístup umožněn francouzskými průchozími okny. Z druhé strany bytu je přístup umožněn z balkónku, ze kterého vedou schody. V zahradě se nachází cesta z plochých kamenů, které jsou zapuštěny do země, aby nedělaly problém při sečení trávníku. U schodů na terasovitou zahradu nalezneme *Rhododendron*. Vytvořenou zídku, která rozděluje zahradu zde porůstá *Hedera helix* 'Thorndale', který nalezneme i na zídce nad terasou. Dále se v zahradě nachází *Picea omorika*, *Taxus baccata*, *Carpinus betulus*, *Picea glauca*, *Acer platanoides*, *Magnolia kobus*, *Acer saccharinum* a *Buxus*. Jako živý plot se zde nachází *Spirea vanhouttei*. Od ulice je zahrada oddělena zdí, která je složená z velkých kamenů a červených cihel. Přístup s náčiním je do zahrady omezen, protože branka je uzká cca 100 cm. Zahrada je situována na jižní stranu, takže zde slunce svítí velkou část dne a je zde teplejší prostředí.

Kompoziční záměr

Zahrada je využívána mladým párem, který by zahradu chtěl oživit do Holandského stylu a přivést přírodu pod okna. Plánují rodinu a mají psa, jako domácího mazlíčka. Většinu současných dřevin, které se v zahradě nacházejí, si rodina přeje zachovat.

Kompozičním záměrem je vytvořit příjemné prostředí, ve kterém bude rodina moci trávit volný čas a setkávat se s přáteli.

Koncept výsadby

Zahradu rozčlením do více zákoutí, aby prostor nebyl tolik otevřený a zahrada tak působila prostornější. Záměrem je vytvořit v zahradě takový prostor, kde si rodina bude moci posedět a mít zahradu, jako místo pro setkání s přáteli. K rozdělení zahrady na příjemná zákoutí využiji kombinaci vysokých travin, které dodají místu divoký a neudržovaný nádech, ale stále velmi elegantní. Pracovat budu s různými druhy a kultivary *Pennisetum*, *Panicum*, *Miscanthus* nebo *Cortaderia*. Pro jarní efekt do výsadby zařadím i cibuloviny, které jsou typické pro Holandské typy výsadeb. Zahradě v jarních měsících vdechnou barevnost a zahradu rozjasní. Cibuloviny budou vysazeny v na husto, aby nabuzovali jednodolitost a sjednocenost, zároveň výsadba bude nakombinovaná s jinými druhy cibulovin, aby nepůsobila fádně. K dosažení bych využila cibulovin jako jsou *Tulipa*, *Hyacinthus*, *Narcissus* a *Muscari*. Dále do sortimentu zahrnu trvalky, které jsou pro Holandské zahrady typické a jsou velmi populární. Výhodou těchto výsadeb je, že sice počáteční cena je dražší, ale tím, že výsadba se nemusí opakovat a záhony se v pozdějších letech jen udržují a doplní se maximálně uhynulá rostlina. V sortimentu budu pracovat s trvalkami v kombinaci s *Hydrangea paniculata* a *Hydrangea helix*, které působí honosně. Do výsadby bych určitě ještě z trvalkového sortimentu volila např. *Lupinus*, *Echinacea*, *Rudbeckie*, *Dahlia*, *Ranunculus*, *Achillea*, *Anemone*, *Aquilegia*, *Lavandula*, *Salvia*, *Dryopteris* a další.

Určitou část zahradní plochy bych chtěla ponechat zatravněnou, aby zde rodina mohla trávit volnočasovou aktivitu. O zahradu se rodina bude starat sama, takže na zahradě vznikne kompost pro rostlinné zbytky, který bude mít poté další využití v zahradě.

Postup realizace a údržba:

V zahradě budou vytvořeny dvě terasy, jedna o velikosti 16 m² a druhá o velikosti 9,6 m². K výrobě teras zvolím ekologický a praktický materiál z Woodplastic. Jde o RUSTIC evokující drásané dřevo, který má skvělé vlastnosti, jako odolnost vůči povětrnostním podmínkám, slunci, dešti, mrazu a sněhu. V průběhu let nepotřebuje žádné povrchové úpravy. Oproti dřevěným materiálům netvoří žádné třísky. Jde o 100% recyklovaný materiál, který je téměř bezúdržbový, stačí umývat dostatečně silným proudem vody. Záruka na terasu je až 25 let. K vytvoření teras bude třeba odstranit travnatý drn a prostor vyčistit od nečistot. Na plochu položíme kameny s rozměry 63-125 mm, na které umístíme nosiče a prkna.

Záhony vytvoříme odstraněním travního drnu, vyčištěním zeminy od nečistot, vyhloubením jamek, kdy provedeme 50% výměnu půdy. Zasadíme rostlinný materiál a dál pokračujeme úrovněním povrchu. Po výsadbě rostliny zalijeme zálivkou z místních zdrojů. Trávník, který je původní, pohnojíme pro lepší regeneraci po pracích na zahradě. Odpad vzniklý při projektování se odveze a zlikviduje v nejbližší kompostárně. Naložení s odpadem rodina si likviduje sama.

5.1.1. Sortiment

	tabulka kvetení trvalek	cm	I.	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	<i>Hosta</i> 'Abiqua Drinking Gourd'	60-90												
2	<i>Helleborus niger</i> 'Christmas Carol'	25												
3	<i>Helleborus niger</i> 'Anna's Red'	30-45												
4	<i>Astilbe japonica</i> 'Europa'	50-60												
5	<i>Astilbe thunbergii</i> 'Straussenfeder'	100												
6	<i>Anemone japonica</i> 'Hadspen Abundance'	80-100												
7	<i>Anemone japonica</i> 'Prinz Heinrich'	90-120												
8	<i>Dryopteris affinis</i> (borreri)	80												
9	<i>Dryopteris filix-mas</i>	100												
10	<i>Delphinium Pacific-Serie</i> 'King Arthur'	180												
11	<i>Delphinium x belladonna</i> 'Völkerfrieden'	100-120												
12	<i>Echinacea</i> - 'Cleopatra'	40-60												
13	<i>Echinacea</i> - 'Big Kahuna'	80												
14	<i>Rudbeckia</i> - <i>maxima</i>	150-180												
15	<i>Rudbeckia</i> - <i>triloba</i> 'Prairie Glow'	100-120												
16	<i>Epimedium pubigerum</i> (warley.) 'Orangekönigin'	20-40												
17	<i>Lupinus West Country</i> TM 'Masterpiece'	90												
18	<i>Lupinus R.V.</i> 'Schlossfrau' (La Chatelaine)	80-100												
19	<i>Paeonia</i> - <i>lactiflora</i> (D)'Coral Charm'	90												
20	<i>Kniphofia</i> 'Royal Standard'	100												
21	<i>Filipendula ulmaria</i>	200												
22	<i>Bergenia cordifolia</i> 'Rotblum'	40												

Tab.1 (zdroj.Autor)

	tabulka kvetení cibulovin	cm	I.	II.	III.	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	<i>Muscari</i> 'Dark Eyes'	20												
2	<i>Muscari</i> 'Valerie Finnis'	20												
3	<i>Narcissus</i> 'British Gamble'	45												
4	<i>Hyacinthus</i> 'Fondant'	25												
5	<i>Tulipa</i> 'André Citroen'	40												
6	<i>Galanthus elwesii</i>	30												

Tab. 2 (zdroj: autor)

	tabulka kvetení dřevin- se současným sortimentem	cm	I.	II.	III.	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	<i>Hydrangea paniculata</i> 'Polar Bear'	150-200												
2	<i>Hydrangea macrophylla</i> 'You & Me 'Miss Saori'	50-300												
3	<i>Rhododendron discolor</i> 'Spätlese'	200												
4	<i>Paeonia suffruticosa</i> 'Sahohime'	100-150												
5	<i>Picea omorika</i>	20m												
6	<i>Magnolia kobus</i>	6m												
7	<i>Acer platanoides</i>	25-30m												
8	<i>Acer saccha</i>	15-20m												

Tab.3 (zdroj:autor)

	tabulka kvetení travin	cm	I.	II.	III.	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	<i>Miscanthus sinensis</i> 'Federweißer'	150-180												
2	<i>Pennisetum alopecuroides</i> 'Red Head'	70-110												
3	<i>Pennisetum orientale</i> 'Flamingo'	70-100												

Tab.4 (zdroj:autor)

Obr. 26 Vizualizace (zdroj: viz kap. 9)

Obr. 27 Vizualizace (zdroj: viz kap. 9)

Obr. 28 Vizualizace (zdroj: viz kap. 9)

5.1.3. Ekonomická rozvaha

Použitý sortiment:

	Sortiment	Cena za ks	Počet ks	Celkem
1	<i>Hosta</i> 'Abiqua Drinking Gourd'	61	22	1342
2	<i>Helleborus niger</i> 'Christmas Carol'	44	90	3960
3	<i>Helleborus niger</i> 'Anna's Red'	118	27	3186
4	<i>Astilbe japonica</i> 'Europa'	26	12	312
5	<i>Astilbe thunbergii</i> 'Straussenfeder'	28	13	364
6	<i>Anemone japonica</i> 'Hadspen Abundance'	30	2	60
7	<i>Anemone japonica</i> 'Prinz Heinrich'	30	4	120
8	<i>Dryopteris affinis</i> (borreri)	27	10	270
9	<i>Dryopteris filix-mas</i>	27	56	1512
10	<i>Delphinium Pacific-Serie</i> 'King Arthur'	21	4	84
11	<i>Delphinium x belladonna</i> 'Völkerfrieden'	55	4	220
12	<i>Echinacea</i> - 'Cleopatra'	65	1	65
13	<i>Echinacea</i> - 'Big Kahuna'	62	1	62
14	<i>Rudbeckia</i> - <i>maxima</i>	53	1	53
15	<i>Rudbeckia</i> - <i>triloba</i> 'Prairie Glow'	24	1	24
16	<i>Epimedium pubigerum</i> (warley.) 'Orangekönigin'	31	10	310
17	<i>Lupinus West Country</i> TM 'Masterpiece'	21	1	21
18	<i>Lupinus R.V.</i> 'Schlossfrau' (La Chatelaine)	21	1	21
19	<i>Paeonia - lactiflora</i> (D)'Coral Charm'	99	2	198
20	<i>Kniphofia</i> 'Royal Standard'	379	2	758
21	<i>Filipendula ulmaria</i>	159	12	1908
22	<i>Bergenia cordifolia</i> 'Rotblum'	69	55	3795
23	<i>Muscari</i> 'Dark Eyes'	139	3	417
24	<i>Muscari</i> 'Valerie Finnis'	79	3	237
25	<i>Narcissus</i> 'British Gamble'	119	14	1666
26	<i>Hyacinthus</i> 'Fondant'	69	16	1104
27	<i>Tulipa</i> 'André Citroen'	119	3	357
28	<i>Galanthus elwesii</i>	79	18	1422
29	<i>Hydrangea paniculata</i> 'Polar Bear'	369	16	5904
30	<i>Hydrangea macrophylla</i> <i>You & Me</i> 'Miss Saori'	399	7	2793
31	<i>Rhododendron discolor</i> 'Spätlese'	579	3	1737
32	<i>Paeonia suffruticosa</i> 'Sahohime'	599	5	2995
33	<i>Miscanthus sinensis</i> 'Federweißer'	88	2	176
34	<i>Pennisetum alopecuroides</i> 'Red Head'	29	6	174
35	<i>Pennisetum orientale</i> 'Flamingo'	30	6	180
	Cena celkem vč. DPH (21%)			37807

Tab. 7 (zdroj:autor)

Rozpočet projektu:

č.	č. cen	popis položky dle URS	jednotky	množství	cena za jednotku	cena celkem
1	183 20-5121	založení záhonu pro výsadbu rostlin na starém trávníku, v rovině nebo na svahu 1:5	m2	129	23,3	3005,7
2	vlastní kalkulace	vypůjčení mechaizace+ vratná záloha 5000,-	dny	1	500	500
3	vlastní kalkulace	vyčištění zeminy od kamenů a rostlinných zbytků	h	4	180	720
4	183 10-1214	Vhloubení jamek pro vysazování rostlin v zemi ně tř. 1 až 4. s výměnou půdy z 50%, v rovině nebo na svahu 1:5; objemu přes 0,05 do 0,125 m3	ks	31	116	3,596
5	183 11-1211	Hlouben jamek pro vysazování rostlin v zemině tř. 1 až 4 s výměnou půdy z 50%, v rovině nebo na svahu do 1:5, objemu do 0,002 m3	ks	672	8,01	5382,72
6	183 40-2121	Rozrušen půdy, na hloubku přes 50 do 150 mm, souvisl plochy do 500 m2	m2	129	15,9	2051,1
7	vlastní kalkulace	kompost	ks (50l)	26	90	2,340
8	183 21-1313	dosadba květin se zalitím cibulí nebo hlíz	ks	326	7,98	2601,48
9	183 21-1312	dosadba květin se zalitím trvalek	ks	346	26,6	9203,6
10	185 80-4111	ošetření vysazených květin, jednorázově v rovině (vypletí a odstranění odkvetlých částí rostlin)	m2	129	27	3,483
11	184 10-2112	výsadba dřevin s balem do předem vyhloubené jámky se zalitím, v rovině nebo svahu 1:5 při průměru balu přes 200 do 300mm	ks	19	59,5	1130,5
12	184 10-2111	výsadba dřevin s balem do předem vyhloubené jámky se zalitím, v rovině nebo svahu 1:5 při průměru balu přes 100 do 200mm	ks	12	35,1	421,2
13	vlastní kalkulace	travní hnojivo	balení	1	479	479
14	vlastní kalkulace	Odvoz a uložení odpadu na skládku	kontejner	1	3500	3,500
15	vlastní kalkulace	orientační cena za trvalky	ks	703		37,807
16	vlastní kalkulace	hodinová mzda, 3 lidé	h	450	380	171,000
17	vlastní kalkulace	zdroj vody na zálivku- vlastní	m3	0	0	-
		materiál na terasy				
18	vlastní kalkulace	Celkový počet použitého podlahového materiálu	ks	48	1440	69,120
19	vlastní kalkulace	Celková délka nosičů	bm	146,4	200	29,280
20	vlastní kalkulace	Počet startovacích klipů (vč. vrutů)	ks	44	19,1	840,4
21	vlastní kalkulace	Počet standardních klipů (vč. vrutů)	ks	506	14,1	7134,6
22	vlastní kalkulace	ANTRACIT AMFIBOLIT	m3	7680	1,5	11,520
23	vlastní kalkulace	doprava ANTRACIT AMFIBOLIT	m3	5,12	1500	7,680
		celková cena bez DPH				353596,3
		21% DPH				74,255,223
		celková cena vč. DPH				427,851,523

Tab. 8 (zdroj:autor)

6. Diskuze

Příroda je všude kolem nás, ale stále více jí mizí. Měli bychom se proto zaměřit a klást důraz na udržitelnost, kterou můžeme najít v naturalistickém stylu, a vytvářet tak přírodní zahrady. Zahrady, které vznikají ve městech, kde je přírody málo. Ve své práci jsem zmínila úžasné naturalistické dílo *The High Line*, které vytvořil Oudolf, současný představitel naturalistického stylu, v centru města na železničním mostě v New Yorku. Což byl skvělý projekt, jak přiblížit přírodu přímo lidem ve městech a vnést ji do každodenního života, třeba i cestou do práce.

V historické linii přírodních zahrad je celá řada autorů, kteří se významně podíleli na utvoření celého stylu, někteří méně oblíbení, někteří velice populární, ale ať to bylo v jakémkoliv směru, podíleli se na nezbytné části utváření stylu. Za to, kam se dnes styl naturalistické výsadby posunul, vděčíme možnosti nahlédnout od starých návrhů a deníků dřívějších autorů, kteří byli velice důkladní a přesní. Také vděčíme možnosti, že dílo v zahradní architektuře nikdy není dokončeno a stále se zdokonaluje a můžeme to vidět právě na dílech zakladatelů.

Přesto, že přírodní zahrady nemají jasné sjednocení a každý z autorů styl vnímá a realizuje trochu jinak, dokázali se shodnout na tom, že naturalistické zahrady jsou složeny z trvalkové výsadby a záhony nemají mít jasně vymezené hranice. Způsob výsadby od Robinsona, o kterém ve svém díle mluví Bisgrover *William Robinson: The Wild Garden* (2008), jež podle jeho soudobých kolegů a autorů zahrad a podle stylu nynějších autorů, byl chaotický a dost radikální na svou i dnešní dobu. Autoři jako Kingsbury nebo Oudolf tvrdí, ve svých článcích například v článku *We have the new perennials but where is the new perennials garden?* (2018), kterým je autorem Kingsbury, že v 80. letech minulého století nemohlo docházet k takovému rozvoji trvalkových výsadem, protože byl velmi omezený výběr sortimentu. Což dává smysl, protože Evropa se vzpamatovala z ekonomické krize a lidem na požitku ze zahrad v té době tolik nesešlo, protože museli řešit jiné problémy. Dobrý pocit z vytvořené zahrady byl nad rámec a byl zbytný. Oudolf společně s Gerritsnem tvrdí ve svém díle *Planting the natural garden* (2003) obdobný názor.

Kingsbury tvrdí ve svém článku *We have the new perennials but where is the new perennials garden?* (2018), že dnes stále velký počet zahrádkářů stále aranžuje rostlinné výsadby do formálních struktur a jasných okrajů. S názorem Kingsburyho souhlasím, myslím si, že je pro zahrádkáře jednodušší držet se stereotypu a konzervativního přístupu k zahradě, než že by přizpustili, že zahrada by potřebovala jiný přístup, který bude přirozenější a prospěšnější, protože by museli změnit úhel pohledu a naučit se spolupracovat s přírodou a s přírodními cykly.

Další názor, se kterým souhlasím, je od Dunnetta, který tvrdí ve svém díle *Naturalistic planting design: the essential guide* (2019), že extenzivní výsadba například v podobě luk, ale i obecně výsadba, má pozitivní vliv na psychiku člověka. S tímto názorem jsme se setkali i u Pieta Oudolfa, v díle Kingsburyho *The flying Dutchmen*, který tvrdí velmi obdobný fakt, a to, že podstatou atmosféry zahrady je schopnost navození určité nálady nebo přímo pocity. Oudolf sice netvrdí přímo, že výsadba má pozitivní vliv na psychiku, ale uznává, že určitý vliv na pocity a psychiku člověka určitě má. S názory těchto dvou autorů souhlasím. Protože tvary a vjemy, jako například vnímání barev, zvuků, dokonce i vůně má vliv na celkový dojem diváka z díla. Lidé rádi tráví čas v přírodě nebo aspoň v prostředí, které jim navozuje divokou přírodu. Důkazem je i počet návštěvnosti turisty například díla *The High Line*, kdy tuto návštěvnost konstatuje ve svém článku Matthews *NYC's High Line Park Marks 10 years of Transformation* (2019), ale návštěvnost zahrad můžeme pozorovat i v Evropě, například v Anglii nebo návštěvnost Holandských zahrad s dechberoucími kobercovými výsadbami tulipánů a hyacintů na jaře. Autoři si jsou tohoto faktoru vědomi a pracují s ním v terénu pomocí cestiček mezi záhony a pracují s různými perspektivami a terénem.

Je velká škoda, že v české literatuře není dostatek jednotných pohledů na problematiku přírodních zahrad, které by poskytly ucelený soubor pravidel, jež jsou pro tvorbu přírodních zahrad potřeba.

Osobně považuji přírodní styl za velmi podstatný pro obyvatele měst, aby si mohli odpočinout od mohutných betonových budov, které nás ve městech drtí pod svou tíhou.

Naturalistický styl používaný v Holandsku je poutavý díky pozoruhodnému využití trvalek a typických holandských cibulovin a dřevin, které působí úchvatně a dokážou vytvořit skvělou scénérii i na začátku roku, kdy je vše ponuré a ještě spící. Cibuloviny vdechují zahradě nový život.

V praktické části jsem dostala za úkol navrhnout zahradu pro mladý pár. Měli požadavek, aby zahrada nebyla křiklavá a zároveň byla velmi vkusná. Oblíbenou destinací tohoto páru je Holandsko. Rozhodla jsem se tedy vytvořit příjemnou scénérii připomínající jejich oblíbenou zemi. Díky stejné klimatické zóně dle hodnocení uSDA zones nebyl problém v použití obdobného sortimentu, který je využíván typicky v Holandských zahradách. Praha i velká část Holandska spadá dle uSDA zones do zony 7a, která má mrazuvzdornost -15°C až -17,7 °C, pro tuto lokalitu jsou proto použitelné rostliny, které jsou příslušně mrazuvzdorné, jako například tulipány, hyacinty, hortenzie nebo traviny. Podle autorky Neuhäuslové, která lokalitu řešila ve svém díle *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky* (1998), že spadá řešená lokalita právě do teplejších zón s potenciální přirozenou vegetací dvou lokalit, protože řešená lokalita je na hranici těchto dvou, jde o jilmovou dobravinu a černýšovou dubohabřinu. Myslím, že zadání projektu bylo úspěšné a díky spolupráci vznikl krásný projekt, který dokázal přivést kus jiné kultury do zahrady a jiný úhel pohledu na přírodu, který pro rodinu bude přínosný a bude je těšit.

7. Závěr

- ◆ V teoretické části se autorka zabývá rozebráním tezí světových zahradních architektů.
- ◆ Autorka se v praktické části zabývala řešením a zhotovením zahrady v naturalistickém stylu, kdy bylo výhodou, že na vybraném stanovišti nebyl početný sortiment a nemusela řešit jeho kácení a likvidace, se sortimentem pracovala dál aby nedošlo k jeho likvidaci.
- ◆ Stanoviště se nachází na rovném terénu, který je tvořen jednu terasu s převýšením 1,5m.
- ◆ Stanoviště je ideální pro vytvoření naturalistické zahrady v holandském styl, právě kvůli zmíněné rovinatosti terénu.
- ◆ Sortimetn byl vybrán s ohledem na vegetační mapovací jednotku jilmová doubrava a černýšová dubohabřina podle mapy potenciální přirozené vegetace a zároveň odpovídá zóně 7A podle uSDA Zones, která je převládající jedoutkou v Holandských zahradách. Sortimet dále odpovídá klasickým dřevinám a cibulovinám využívaných v Holandských zahrách.
- ◆ Z dřevnatého sortimntu se jedná například o *Hydrangea marcophylla* a *Hydrangea paniculata*, které jsou charakteristické pro dnešní podobu Holandských zahrad.
- ◆ Cibuloviny zde volíme, tak aby vytvořily krásný kobercový efekt jedna se zejména o *Tulipa*, *Hyacinthus* a *Muscari*. Ty jsou zcela typické pro holadských vzhled.
- ◆ Cíle práce byli splněny.

8. Seznam zdrojů

8.1. Použitá literatura

- RAINER, Thomas a Claudia WEST. *Planting in a post-wild world: designing plant communities for resilient landscapes*. Portland: Timber press, 2015. ISBN 9781604695533.
- DUNNETT, Nigel. *Naturalistic planting design: the essential guide*. Oakland: Filbert Press, 2019. ISBN 9780993389269.
- LOUDOLF, Piet. *Planting: a new perspective*. Portland: Timber Press, 2013. ISBN 978-1604693706.
- HITCHMOUGH, Wendy. *Arts and Crafts gardens*. London: Pavilion, 1997. ISBN 978-1851774487.
- DOUGLAS-HAMILTON, Jill, John SIMMONS a Penny HART. *The gardens of William Morris*. London: Stewart Tabori & Chang, 1998. ISBN 978-1556708718..
- FAZIO, Michael, Marian MOFFETT a Lawrence WODEHOUSE. *A World History of Architecture*. 3. vydání. London: Laurence King Publishing, 2003. ISBN 978-1780671116.
- MORAND, Serge a Claire LAJAUNIE. *Biodiversity and Health: Linking Life, Ecosystems and Societies*. 1. London: ISTE Press - Elsevier, 2017. ISBN 978-1785481154.
- LAVELLE, Christine a Michael LAVELLE. *Přírodní zahrady*. 2. vydání. Praha: Fortuna Libri, 2010. ISBN 978-80-89379-30-9.
- LOUDOLF, Piet a Henk GERRITSEN. *Planting the natural garden*. Portland: Timber Press, 2003. ISBN 978-1604699739.
- LOUDOLF, Piet a Noel KINGSBURY. *Hummelo: A Journey Through a Plantsman's Life*. New York: Monacelli Press, 2015. ISBN 978-1580935708.
- DUNNETT, Nigel a James HITCHMOUGH. *The Dynamic Landscape: Design, Ecology and Management of Naturalistic Urban Planting*. London: Taylor & Francis, 2004. ISBN 978-0415438100.
- PLESNÍK, Jan. *Biologická rozmanitost na Zemi - Stav a perspektivy*. Mníšek pod Brdy: Scientia, 2004. ISBN 80-7183-331-2.
- GASTON, Kevin a John SPICER. *Biodiversity: An Introduction*. 2. vydání. London: Wiley-Blackwell, 2004. ISBN 978-1405118576.
- KLEINZ, Norbert. *Přírodní zahrada: plánování a tvorba zahrady s domácími rostlinami*. Praha: Knižní klub, 1999. ISBN 80-7176-834-0.
- ONDRÁČEK, V. *Použití introdukovaných dřevin v kompozici zámeckého parku v Lednici*. Lednice, 2011. Bakalářská práce.
- MARTÍNEK, J. *Historie používání přírodě blízkých bylinných vegetačních prvků. Dny zahradní a krajinářské tvorby: Management sdílení zeleně*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2004.
- FINGEROVÁ, R. a Josef VANĚK. *Z minulosti vyrůstá budoucnost. Inspirace*. Brno: Svaz zakládání a údržby zeleně, 2012, část 5.(1), 4-7.
- KINGSBURY, Noel. *The new perennial garden*. 1. London: Frances Lincoln, 1996. ISBN 978-0805046731.
- KINGSBURY, Noel a Piet LOUDOLF. *Designing with Plants*. 1. Portland: Timber press, 2005. ISBN 978-0881929539.
- BISGROVE, Richard. *William Robinson: The Wild Gardener*. 1. London: Frances Lincoln, 2008. ISBN 978-0711225428.
- PLUMPTRE, George. *The Garden Makers: The Great Tradition of Garden Design from 1600 to the Present Day*. 1. London: Pavilion, 1993. ISBN 978-0679430148.
- KING, Michael. *Perennial Garden Design*. 1. Portland: Timber Press, 2006. ISBN 978-0881927672.
- ROBINSON, William a Rick DARKE. *The Wild Garden: Expanded Edition*. 1. Portland: Timber Press, 2009. ISBN 978-0881929553.
- JEKKYL, Gertrude. *Colour Schemes for the Flower Garden*. London: Frances Lincoln, 1995. ISBN 978-0711210455.
- ONDRÁČEK, Vít. *Přírodní zahrada*. Brno, 2014. Diplomová práce. ZAHRADNICKÁ FAKULTA MENDELOVY UNIVERZITY V BRNĚ.
- ROBINSON, W. *The English Flower Garden And Home Grounds*. London: Richard Clay, 1903.
- KŘESADLOVÁ, L. a S. VILÍM. *Encyklopedie tulipánů, hyacintů, begónií a dalších cibulnatých a hlíznatých rostlin*. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2830-5.
- NEUHAUSLOVÁ, Zdenka a kol. *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky*. 1. Praha: Akademie věd České republiky, 1998. ISBN 80-200-0687-7.

8.2. Použité internetové zdroje

SPENCER, Tony. The New Perennialism: Open Source Planting Design. [online]. 2015 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://thenewperennialist.com/the-new-perennialism-open-source-planting-design/>

MATTHEWS, Karen. NYC's High Line Park Marks 10 Years of Transformation. [online]. 2019 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.nbcnewyork.com/news/local/nycs-high-line-park-marks-10->

KINGSBURY, N. We have the new perennials but where is the new perennial garden? [online]. 2018 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <http://noels-garden.blogspot.com/2018/08/a-recent-blog->

KUNGSBURY, N. War and the garden - a century of nursery catalogues [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <http://noels-garden.blogspot.cz/>

KINGSBURY, N. For those of you who don't read Groei & Bloei. [online]. 2011 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <http://noels-garden.blogspot.cz/2011/01/for-those-of-you-who-dont-read-groei.html>

KINGSBURY, N. The flying Dutchmen. The Telegraph [online]. 2010 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/gardening/8020101/The-flying-Dutchmen.html>

SEDLÁČEK, M. Užvaněný průvodce úpravou vaší zahrady [online]. 2012 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: https://books.google.cz/books/about/Užvaněný_průvodce_úpravou_vaš%C3%AD_za.html?id=mKHoAgAAQBAJ&redir_esc=y

The Priona Gardens: Biography Henk Gerritsen. In: The Priona Gardens [online]. 2014 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://is.czu.cz/auth/kc/kc.pl?studium=265734;obdobi=1123;>

PETTS, Jeffrey. Good work of Aesthetic Education: William Morris, The Arts and Crafts Movement, and beyond [online]. 2008, 30-45 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25160264>

HERMANN, GRÖNE. Wer war eigentlich Rosemarie Weisse? v Garten Gröne Blog [online]. 2002 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <http://garten-groene.blogspot.com/2010/03/wer-war-eigentlich-rosemarie-weisse.html>

HANZEN, T. a N. HUXMANN. New German Style Planting, Auf der Suche nach dem neuen(?) [online]. 2014 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://stadtundgruen.de/artikel/new-german-style-planting-6310.html>

GENDALL, John. Prime Time for Landscape Architects: Mathews Nielsen Landscape Architects Masters the New Collaborations [online]. 2012 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <http://www.archnewsnow.com/features/Feature404.htm>

VAN VALKENBURGH, Michael R. The Flower Gardens of Gertrude Jekyll and Their Twentieth-Century Transformations [online]. 1987, 1-32 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4091178?seq=3>

9. Seznam obrázků a příloh

Obr. 1 The Garden Snug at Red House (zdroj: <https://www.nationaltrust.org.uk/visit/london/red-house/the-garden-snug-project-at-red-house> , autor: Chris Davies)

Obr. 2 Hortus conclusus (zdroj: www.fragmentamalta.com)

Obr. 3, 4 Munstead Wood (zdroj: https://images-production.gardenvisit.com/uploads/images/14505/munstead_wood_garden_original.jpg)

Obr. 5 Hmyzí hotel (zdroj: <https://www.buglife.org.uk/news/lottery-resilience/>)

Obr. 6 The High Line (zdroj: <https://loving-newyork.com/the-high-line-park-in-new-york-city/>)

Obr. 7-8 Mapy, legenda Mapa potenciální přírodní vegetace (zdroj: Mapa potenciální přirozené vegetace v České, Neuhäuslová 1998)

Obr. 9-19 Mapy (zdroje: <https://www.geoportalpraha.cz/>)

Obr. 20 Katastr mapa (zdroj: <https://nahlizenidokn.cuzk.cz/>)

Obr. 25-28 Půldorys, Vizualizace (zdroj: Kateřina Hanková 2023)

Tab. 7 (zdroj: Pereny, Zahradnictví Flos, Zahradnictví Spomyšl)

Tab. 8 (zdroj: URS , Bauhaus a WoodPlastic)